

KRİZ, KİMLİK VE ÖTESİ:
KİMLİK SİYASETİ VE SİYASETİN
KİMLİKSİZLEŞMESİ

**ULUSAL AKADEMİK KONFERANS
BİLDİRİ ÖZET KİTAPÇIĞI**

18 Mayıs 2017
İSTANBUL

İÇİNDEKİLER

Konferans Programı	5
Kimlik Siyaseti ve Yeni Siyaset Arayışı	11
Etnik Kimliğin Veçheleri ve Etnisite Kuramları	14
Göçmen Etnik Kimlik Dayanışması	
Balıkesir Orhanlı ve Atköy Yerleşim Birimleri Örneği	17
Radikalleşme, Kimlik ve Kendilik Bilinci	19
Yerelleşme, Küreselleşme ve Kimlik.....	22
Ulus-devletlerin Kimlik Sorunu ve İnsan Olma Kimliği	25
Türkiye’de Dini Azınlıklar ve Kimlik.....	28
Dinsel Kimliğin Radikalleşmesi: IŞİD Örneği	31
Türkiye’de Etnik Kimlik Siyaseti	33
O Salutaris Hostia!	
Siyasal Düşman Olarak Göçmen Kimliğinin İnşası.....	36
19.Yüzyıl Sonlarından Günümüze ABD’ye Yerleşen	
Türklerin Kimlik İnşa Süreçleri	39
Feminist Teorinin Uluslararası Göçün Açıklanmasındaki	42
Yeri ve Önemi	42
Misafir mi Mülteci mi? Türkiye ve Ürdün’deki	
Suriyeli Mültecilerin Kimlik Sorunu ve İki Ülkenin Göç	
Politikalarının Karşılaştırılması.....	44
Uluslararası Göç Hareketliliğinin Ulusal Kimlik Algısına	
ve Çok Kültürlü Politikaların Gelişimine Etkisi	46
Türkiye’de Suriyeli Sığınmacıların Hukuki Statülerinin	

Kimlik Kazanımına Etkileri.....	49
Suriyeli Sığınmacılar Sorununun Türkiye – AB İlişkilerine Etkileri.....	51
Kendine Ait bir Oda.....	54
John Stuart Mill’in Siyasal Felsefesi ve “Kadınların Köleleştirilmesi”	56
Modernizmin Yeni Dünyasında Modern Kadın ve Erkek Kimliklerinin Anlık ve Derin Değişimleri.....	58
İşletmelerin İnsan Kaynakları Uygulamalarına Yerleşmiş Olan İrkçi Söylem ve Davranışlar Üzerine Bir Çalışma	60
Nitelikli Emeğin Sınıfsal Dönüşümü: Türkiye’de İş Güvenliği Uzmanları	63
Psikoloji Perspektifinde Mübadele ve Kimlik	66
Siyasal Pazarlama ve Siyasal Kimliksizleşme.....	68
Kimlik Duygusu Gelişimini Destekleme Çalışması Olarak Çatışma Çözme Becerisi Eğitimi Programının Ortaokul Öğrencilerinin Saldırganlık ve Problem Çözme Düzeylerine Etkisi	70

Konferans Programı

18 Mayıs 2017, Perşembe

Açılış

(9:30-10:00)

- İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı Başkanı, Yrd. Doç. Dr. Hüdayi Sayın
- İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Rektörü, Prof. Dr. İ. Yaşar Hacısalihoğlu

1.Oturum
(10:00-12:00)

Disiplinler Arası Bakış Açısıyla Kimlik Sorunsalı

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Emrah Konuralp

- *Kendine Ait Bir Oda*, Günseli İşçi
- *John Stuart Mill'in Siyasal Felsefesi ve "Kadınların Köleleştirilmesi"*, Ahmet Özcan
- *İşletmelerin İnsan Kaynakları Uygulamalarına Yerleşmiş Olan Irkçı Söylem ve Davranışlar Üzerine Bir Çalışma*, Aral Noyan
- *Nitelikli Emegın Sınıfsal Dönüşümü: Türkiye'de İş Güvenliği Uzmanları*, İlknur Karanfil
- *Psikoloji Perspektifinde Mübadele ve Kimlik*, Burak Şahin

ARA
(12:00-13:00)

2.Oturum
(13:00-15:00)

Kriz ve Kimlik Siyaseti

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Hüdayi Sayın

- *Kimlik Siyaseti ve Yeni Siyaset Arayışı*, Ersin Erkan
- *Etnik Kimliğin Veçheleri ve Etnisite Kuramları*, Emrah Konuralp
- *Türkiye’de Dini Azınlıklar ve Kimlik*, Mehmet Bardakçı
- *Radikalleşme, Kimlik ve Kendilik Bilinci*, Eray Yağanak
- *Yerelleşme, Küreselleşme ve Kimlik*, İbrahim Bora Oran
- *Ulus-devletlerin Kimlik Sorunu ve İnsan Olma Kimliği*, Kemal Er
- *Göçmen Etnik Kimlik Dayanışması: Balıkesir Orhanlı ve Atköy Yerleşim Birimleri Örneği*, Emir Fatih Akbulat, Hüdayi Sayın
- *Dinsel Kimliğin Radikalleşmesi: IŞİD Örneği*, Özden Zeynep Oktav, Eylül Beyza Ateş Çiftçi

3.Oturum

(15:15-17:00)

Göç ve Kimlik

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Emrah Konuralp

- *O Salutaris Hostia! Siyasal Düşman Olarak Göçmen Kimliğinin İnşası*, Hüdayi Sayın
- *Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıların Hukuki Statüleri ve Kimlik Kazanımlarına Etkileri*, Tülay Yıldırım
- *19. Yüzyıl Sonlarından Günümüze ABD'ye Yerleşen Türklerin Kimlik İnşa Süreçleri*, Sedat İşçi
- *Feminist Teorinin Uluslar arası Göçün Açıklanmasındaki Yeri ve Önemi*, Ece Mozakoğlu
- *Misafir mi Mülteci mi? Türkiye ve Ürdün'deki Suriyeli Mültecilerin*

Kimlik Sorunu ve İki Ülkenin Göç Politikalarının Karşılaştırılması, Nurdan Bozkurt Çakır

- *Uluslararası Göç Hareketliliğinin Ulusal Kimlik Algısına ve Çok Kültürlü Politikaların Gelişimine Etkisi*, Sümeyye Yıldız, Kadir Araz

KONFERANS BAŞKANI

Doç. Dr. Ersin Erkan

KONFERANS BİLİMSSEL KURULU BAŞKANI

Prof. Dr. Günseli İŞçi

KONFERANS DÜZENLEME KURULU BAŞKANI

Yrd. Doç. Dr. Hüdayi Sayın

KONFERANS SEKRETERİ

Eylül Beyza Ateş Çiftçi

KONFERANS DÜZENLEME KURULU

Yrd. Doç. Dr. Hüdayi Sayın

Yrd. Doç. Dr. Emrah Konuralp

AraŐ. Gör. İlknur Karanfil

AraŐ. Gör. Güven Gürsel

KONFERANS BİLİMSSEL KURULU

Prof. Dr. İ. Yaşar Hacısalihoğlu

Prof. Dr. Günseli İŞçi

Prof. Dr. Önder Arı

Prof. Dr. Can Bilgili

Prof. Dr. Ömer Çaha

Doç. Dr. Sevgi Kalkan

Yrd. Doç. Dr. Esra DemirbaŐ

Yrd. Doç. Dr. Aziz Murat Hatipađaođlu

Yrd. Doç. Dr. Tülay Yıldırım

Özet Kitapçığı Düzenleme Sorumlusu

Eylül Beyza Ateş Çiftçi

Kimlik Siyaseti ve Yeni Siyaset Arayışı

ERSİN ERKAN

İstanbul Gelişim Üniversitesi
erkaners@gmail.com

Gerek sosyal bilimlerde gerekse siyaset biliminde "kriz" daha doğrusu "bunalım" kavramının en çok dolaşıma girdiği bir süreçten geçiliyor. "Bunalım"; bir yanıla kullanılagelen sosyo-ekonomik, kültürel parametreler ve kavramlar üzerine (belli düzeyde) sağlanmış ya da sağlandığı varsayılan mutabakatların çöküşünü ifade ederken, bir yanıla eldeki kavramsal ve kurumsal çerçevenin yeni koşullarda işe yaramadığı hatta kendi başına sorun haline geldiği bir durumu betimliyor.

Söz konusu "bunalım", siyaset ve demokrasi için de fazlasıyla geçerlidir. Geleneksel içeriği ve biçimiyle siyaset ve demokrasinin uzunca süredir derin bir bunalım içinde olduğu siyaset bilimi literatüründe üzerinde hemfikir olunan ender konulardan biri. Gerçekten de, siyaset ideolojik manipülasyon, kitleleri yönlendirme-etkileme ve yönetme ötesinde-dışında bireysel ve toplumsal yaşama müdahale yönünde üretilen ve kullanılan kuramsal-kavramsal ve kurumsal olanaklar olarak tanımlandığında, bu bunalımın çözümlenmesi ve aşılması hayatiyet arz etmektedir.

Siyasete ve siyasal kapasiteye ihtiyacın elzem olduğu bu tarihsel kesitte siyasal olanakların gerek kavramsal gerekse pratik düzeydeki yokluğu ya da zayıflığı işte bu bunalım çağını nitilemekte. Başka bir ifadeyle, bireysel ve toplumsal yaşam üzerinde belirleyiciliği tarihte hiç olmadığı kadar olumsuz anlamda giderek artan neo-liberal politikalar ve kurumlar, ulus-ötesi şirketler, çevresel felaketler gibi aktörler ve süreçler karşısında örgütsüzlük ve siyasetçilik uzun zamandır siyasetin alanını ve ufkunu belirliyor. Bu noktada, siyasete yani mümkün olan en geniş şekilde kapsayıcı, örgütlü ve eylemsel müdahale ve siyasal bilinç ihtiyacı vardır. Bununla birlikte, böylesi etkin ve toparlayıcı siyaset gerekliliğine rağmen kimlik siyasetinin hegemonyası görülmekte.

Kapitalizmin 'esneklediği', Soğuk Savaş'ın sona erdiği koordinatlarda eşzamanlı biçimde siyasetin toplumsal ve eylemsel içeriğinden uzaklaşması ile kimliğin siyasallaştığı, kimlik siyasetinin yükselişi yaşandı. Siyasetin sınıfsal ve toplumsal içeriği, bireysel ve kimlik merkezli talep ve söylemlerle yer değiştirdi. Modernleşme ve uluslaşma sürecinin, belli kimlikler ve farklılıklar üzerindeki homojenleştirici, sessizleştirici, görünmezleştirici hatta zaman zaman yok edici politikaları ve sonuçlarını unutmadan kimlik siyasetinin eleştirel çözümlemesi gerekmektedir. Bu çözümleme yeni ve yetkin bir siyasetin oluşturulmasının kavramsal ve felsefi zeminini oluşturması açısından oldukça önemlidir.

Çok sayıda düşünürün göre, küreselleşme, post-modernleşme, post-sanayileşme vd. söylem ve analizlerle meşrulaştırılmaya ve alan açılmaya çalışılan kimlik siyasetinin neo-liberal sömürü, çevresel felaketlere, tüketimciliğe karşı olan toplumsal örgütlenmelerin önünü almakta ve demokratik müdahale olanaklarını tehdit etmektedir. Kimlik siyaseti,

özgürlük ve kendi kaderine hakim olmak bir yana paradoksal biçimde kimlikleri hapisaneyeye çevirmekte, insanlar arasında etnisite, din, ırk, mezhep vs. ötesi siyasal bilinç ve örgütlenmeleri engelleyici bir işlev görmektedir.

Düşündürücü olan şu ki, siyasal bilincin ve siyasete en çok ihtiyaç olan bu tarihsel kesitte buna yönelik bireysel ilgisizlik göze çarpmakta. Bunun yanında, toplumsal siyasal yapıyı değiştirmek veya dönüştürmek için gerekli eylemlilik ve örgütlülük için de isteksizlik öne çıkmakta. Bu noktada tüketim toplumunun ve kimlik siyasetinin eleştirel okuması ve emdiği veya farklı alanlara kanalize ettiği siyasal enerjinin gerçek bir siyasal eyleme yönlendirilmesi zorunludur.

Anahtar Kelimeler: *Kimlik Politikası, Kriz, Neo-Liberalizm, Siyaset Arayışı*

Etnik Kimliğin Veçheleri ***ve*** ***Etnisite Kuramları***

EMRAH KONURALP

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
emrah.konuralp@yeniyuzyil.edu.tr

Birçok sosyal bilim disiplinin ortak inceleme nesnesi olan etnik kimliği ya da kısaca kimliği analiz etmek için farklı yaklaşımların geliştirildiği görülmektedir. Bu farklı yaklaşımlar çeşitli veçhelerin birbirleriyle etkileşim düzeyi ve biçimine göre çeşitlenmektedir. Karşılaştırmalı etnisite çalışmaları yapabilmek için bu yaklaşımlar kullanılarak bir ortak model oluşturmak mümkündür. Burada not edilmesi gereken nokta, etnik kimliği bir alt kimlik-üst kimlik sınıflandırmasından çıkararak bir grubun veya bireyin aidiyetler, benzerlikler ve farklılıklar açısından nasıl tanımlandığı ya da kendini nasıl tanımladığı konusuna odaklanılmasının önemidir. “*Biz kimiz? (Ben kimim?)*” sorusunun yanıtının etnik kimlik üzerinden verilmesi tam da etnik kimliği, örneğin, milliyetten/ulusal kimlikten daha öncelikli konuma getirebilir.

Etnik kimliği meydana getiren temel altı veçhe din, milliyet, ırk, dil, sınıf ve toplumsal cinsiyet olarak sıralanabilir. Bu veçheler, bir etnik kimliği oluştururken genellikle iç içe geçer ve tikel bir etnik kimliğin tarihsel biçimleniş koşulları dolayısıyla hangi unsur ve unsurların diğerlerine göre daha

baskın geldiği değişkenlik gösterir. Dolayısıyla, bu veçheler her bir etnik kimliğin özgüllüğünde tek tek ele alınmalıdır. Ayrıca din, milliyet, dil, sınıf gibi etnik kimlik öğeleri ırk ve toplumsal cinsiyet gibi öğelere nazaran koşullar ve bireylerin tercih, seçim, öncelikleri ile esnek olarak biçimlenebilirken, doğuştan gelen unsurların görece sabitliği etnik kimlik sorunsalını müphemleştirmektedir. Diğer bir ifadeyle, etnik kimlik özsel, verili ve durağan bir kişisel özellik midir, yoksa akışkan bir tercih midir sorusu birçok kimlik tartışmasının nirengi noktasıdır.

Kimlik sorunsalını ve özellikle kimliğin oluşumuna ilişkin kuramsal yaklaşımları incelerken üç temel etnisite kuramı dikkat çekmektedir. Bunlar “ilkçilik” (*primordialism*), “durumsalcılık” (*circumstantialism*) ve “inşâcılık”tır (*constructionism*). Nesnel etmenleri vurgulayan sosyal Darwinizm ve asimilasyonculuk gibi kendisini önceleyen kuramlara göre öznel öğelere ağırlık veren ilkçilik, kimliğin oluşumundaki duygusal ve milliyet, ırk, dil, din, kültür, doğum yeri ve benzeri ilksel bağların rolüne odaklanır.¹ Etnik kimliklerin derin köklerinden çok etnik toplulukların karşılaştığı durumların, koşulların ve içinde buldukları bağlamın bir ürünü olduğunu savlayan durumsalcılık, bireylerin veya grupların, insan doğası gereği kendi çıkarlarına olan tercihler doğrultusunda dinsel, ırksal, ulusal (çoklu) kimliklerinden yararlanarak harekete geçtiğini/geçirildiğini; etnisitenin ya da milliyetçiliğin siyasal elitin amaçları doğrultusunda kullanılan bir araca dönüştüğünü savunur.²

¹ FREEMAN, M. (1998), “Theories of Ethnicity, Tribalism and Nationalism,” C. Kenneth (der), *Ethnic Conflict, Tribal Politics*, Birleşik Krallık: Curzon Press.

² MCKAY, J. (1982), “An Exploratory Synthesis of Primordial and Mobilisationist Approaches to Ethnic Phenomena,” *Ethnic and Racial Studies*, 5:2, ss. 395-418.

İçerden ya da dışarıdan değişim isteklerinin yayılmasına bağlı olarak etnik kimliğin de değişkenliğine dikkat çeken inşâcılık, ilkciliğe ve durumsalcılığa ait öğelerin birleşimini yansıtarak gruplara kimliklerini yaratmada, biçimlendirmede, yeniden biçimlendirmede bir çeşit eylemcilik atfeder.³ Bu anlamda etnik kimliğin sosyal ya da kültürel olarak inşa edilmişliği söz konusudur. Dolayısıyla, etnisite doğanın bir ürünü değil, önce doğa tarafından verilen ama doğa tarafından bitirilmeyen olasılıkların işlenmesi ve damıtılmasını içeren süreçler yoluyla insanların eylem ve özdeşleştirmelerinin sonucudur.⁴ İnşâcı yaklaşım doğrultusunda bir çıkarsama yaparak ulusun bir *hayali (siyasal) cemaat*⁵ olduğu ve/veya önceden var olan etnik bağlar ve duygular temelinde kurularak çoğunluğun zihninde yankılanan semboller, hatıralar, mitler ve gelenekleri kullanan bir milliyetçilik yoluyla harekete geçirildiği iddia edilebilir.⁶

Yukarıdaki kavramsal çerçeve doğrultusunda bu bildiride bir taraftan ister teritoryal, ister jenaolojik yönü ağır bassın, kolektif bir fenomen olan kimliği inceleyebilmek için tek ve genelgeçer bir yöntem geliştirmek olanağı yokken, diğer taraftan karşılaştırmalı bir bakış açısıyla bu fenomeni ele alabilmek için yaygın yaklaşımlardan yola çıkmak gerekliliği tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Etnik Kimlik, Karşılaştırmalı Etnisite, İlkcilik, Durumsalcılık, İnşâcılık*

³ CORNELL, S. and HARTMAN, D. (1998), *Ethnicity and Race: Making Identities in a Changing World*, Thousand Oaks, Kaliforniya: Pine Forge Press.

⁴ BAUMANN, G. (1999), *The Multicultural Riddle*, New York: Routledge.

⁵ ANDERSON, B. (1993), *Hayali Cemaatler-Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması*, İstanbul: Metis.

⁶ SMITH, A. D. (1998), *Nationalism and Modernism: a Critical Survey of Recent Theories of Nations and Nationalism*, Londra: Routledge.

Göçmen Etnik Kimlik Dayanışması Balıkesir Orhanlı ve Atköy Yerleşim Birimleri Örneği

EMİR FATİH AKBULAT / HÜDAYİ SAYIN

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi

hudayi.sayin@yeniyuzuil.edu.tr

emirfatihakbulat@gmail.com

I. Dünya Savaşı sonrası Ortadoğu coğrafyasında kurulan ulus devletlerin sınırları içerisinde kalan Çerkes toplulukların uyum problemleri 2011 yılında başlayan Suriye İç Savaşıyla bir kez daha gün yüzüne çıkmıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Çerkes muhacirlerin bir bölümü günümüz Suriye devleti topraklarında iskan edilmişlerdir. Bu bildiride; Suriye Krizi sonrası yaşanan kitlesel göç hareketleri içinde yer alan Çerkes toplulukların Türkiye’de yaşadıkları sorunlar ve bunların aşılmasında Türkiye’de yaşayan Çerkes toplulukların gösterdiği etnik dayanışmanın etkileri tartışılacaktır.

Suriyeli Çerkesler, yaşanan iç savaş ortamında Türkiye’ye sığınmışlar, bu esnada Büyük Çerkes Göçü ve sonrasında Türkiye’ye yerleşmiş etnik öncülerinin yardımları ile barınma ve diğer sorunlarını çözmeye çalışmışlar ve bu etnik dayanışma ile toplumsal uyum süreçlerini kolaylaştırmışlardır. Eskiden gelen göçmen Çerkesler ile Suriye’den gelen Çerkeslerin bu buluşması kimlik açısından ilginç ve araştırmaya değer bir göç ve göçmenlik durumu ortaya çıkarmıştır.

Bu bildiri ile Balıkesir’de Çerkeslerin yaşadığı Orhanlı ve Atk y bölgesinde yaşamaya başlayan Suriye’den yakın zamanda gelen Çerkesler ile yapılan anket çalışması ve derinlemesine mülakatlarla elde edilen bulguların değerlendirilmesi tartışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Suriye Çerkesleri, Büyük Çerkes G  , İskan, G , Etnik Dayanışma, Buluşma

Radikalleşme, Kimlik ve Kendilik Bilinci

ERAY YAĞANAK
Mersin Üniversitesi
eray@mersin.edu.tr

Bu makalede radikalleşme, kimlik ve kendilik bilinci arasındaki ilişkiler ahlak ve hukuk kavramları ile birlikte ele alınacak ve radikalleşmenin hem bireysel hem de toplumsal dayanaklarının (dinsel, siyasal, ekonomik vb.) yeni bir kişi (etik anlamda) ve bir birey (hukuksal anlamda) bilinci oluşturularak ortadan kaldırılabileceği iddia edilecektir. Radikalleşme olgusu, sadece, radikalleşmenin ortaya çıkmasını önleyecek yasaların uygulanması ya da yeni yasal düzenlemelerin yapılması ile çözülebilecek bir sorun olarak değerlendirilemeyecek kadar karmaşık tarihsel bir durumu ifade eder. Bu tarihsel durum kendisini bireyin içinde bulunduğu ahlaksal ve hukuksal, en geniş anlamıyla, bu iki alanı da kapsayan kültürel örüntünün bir yansıması olarak görünür kılsa da tek bireyin kendini “ben” olarak ortaya koyamadığı, bir başka deyişle, kendini içinde bulunduğu kültürel örüntülerin sadece bir yansıması olarak görme durumundan kurtaramadığı, aynı zamanda bu kültürel örüntülerin inşacısı konumunda olduğunun bilincinde olmadığı ve gerektiğinde kendini bu örüntülerin olumsuzlayıcı etkilerinden kurtarabilmesinin en temel taşıyıcı ilkelerinden biri olan otonomi bilincine sahip olmadığı durumlarda da açığa çıkar. Şunu söylemek istiyorum: Radikalleşme her ne kadar tarihsel bir olgu olarak görülebilirse de temel dayanak tek

kişi/bireydir. Bu nedenle, bu makalenin temel argümanını “özsaygı ve ortak tanınma” kavramları üzerinden kurgulayacak ve bu iki kavramın içerimlerinin açık ve seçik kurgulandığı bir toplumsal yapıda, kasıtlı ve bilinçli gerçekleştirilen eylemler dışında, farklılık iddialarının kabul edilebileceği ancak karşıtlık iddialarının reddedileceği yaşam olanaklarının geliştirilebileceği iddiası oluşturmaktadır. Bu iddianın temel varsayımı şudur: Farklılık kişi/birey temelinde zorunlu bir tanıma ve tanınma eylemini barındırırken karşıtlık farklılığı dışlayan, içinde şiddet eylemine yönelik potansiyel bir radikalleşmeyi barındırır. Farklılığın zorunlu bir tanıma ve tanınma eylemini barındırıyor olması içinde hem kişi/birey hem de grup/toplum temelinde yükümlülükler ve sorumluluklar taşıyor olmasından kaynaklanır. Bir başka deyişle, farklılığın kaynağı olarak “öteki” ile karşılaşma bana ötekinin varlığını onaylama sorumluluğunu ve yükümlülüğünü dayatır. Bu onay pasif bir kabulü değil aksine kendi varlığımla birlikte ötekinin de varlığını sürdürmesine olanak sağlayacak eylemlerde bulunmayı gerektirir. O halde, böyle eylemlerde bulunabilmenin ilk koşulları nelerdir? Ben bu “ilk koşulları” özsaygı ve ortak tanınma kavramları üzerinden kurgulamaya çalışacağım ve özsaygı kavramını tanıma/tanınma ve ortak-tanınma kavramlarını da içerecek biçimde “kendinin farkında olma” kavramı ile ilişkilendireceğim. Çünkü “kendinin farkında olma” örtük bir biçimde kendini ötekilerden ayıran özelliklerin neler olduğu bilincini de içinde taşır ve bu bilinç açık bir biçimde tanıma ve tanınma olgusunun temel göstereni olarak kendisini görünüşe çıkarır. Burada şunu vurgulamak istiyorum: Özsaygı, tanıma ve tanınmayı da kapsayacak bir biçimde, kendinin farkında olmanın temel dayanaklarından biridir ve bu zorunlu olarak ötekilerin varlığını gerektirir. Bu yaklaşımı Fichte’nin “kendini özgürlük bilincine sahip bir “ben” olarak

ifade edebilmenin koşulu olan birey olma bilincine sahip olma gerekliliğiyle” temellendiriyorum. O halde, bu makale, radikalleşmeyi engelleyecek temellerin özsaygı, tanıma/tanınma ve ortak-tanınma kavramlarının farklılığı dışlama olarak değil aksine farklılığın tek “ben”in varlık koşulu olduğunu algılayacak bireylerin yetiştirilmesine olanak sağlayacak yeni bir eğitim programı ile atılabileceği iddiasını ileri sürecektir.

Anahtar Kelimeler: Radikalleşme, Kimlik, Kendilik Bilinci, Otonomi, Tanınma

Yerelleşme, Küreselleşme ve Kimlik

İBRAHİM BORA ORAN

Okan Üniversitesi

boraoran@yahoo.com

Küreselleşme kavramı, genel anlamda küreselleşen bir dünya ekonomisi ortamında sosyal siyasal ve kültürel alanlarda küresel bir toplumun oluşmaya başladığını ifade etmekte kullanılmaktadır. Yerelleşme ise genel olarak bir devletin sınırları içinde ve dışında kültürel olarak benimsenmiş yerel kimlikleri açıklamak için kullanılmaktadır. Küreselleşme, yerelleşme ve kimlik krizi arasındaki ilişki nedeniyle, aslında küreselleşmenin kültürel kimlikler üzerindeki etkileri ortaya çıkmaya başladıkça, küreselleşme sürecinde farklı kültürel kimliklerin kabul edilmesinin dayatıldığına dair tartışmalar da başlatılmıştır. Dünya düzeyinde yaygınlaşan küresel kültürün yerel kültür ve kimliklere yönelik bir tehdit oluşturduğu düşünülmekte ve bir taraftan ortaya çıkan kimlik krizi nedeniyle kültürel, siyasal ve ulusal kimliğin korunması için mücadele edildiği, diğer taraftan ulusal kimlik üzerindeki etkiler nedeniyle küresel kimlik krizinin göstergeleri ve olası siyasal sonuçları tartışılmaktadır. Küreselleşmenin başlangıcından itibaren aradan geçen yarım yüzyıl gibi uzun bir süreçten sonra sonuçları yaşanmaya başladığında öncelikle ekonomi boyutunda, serbest piyasa ekonomisi ortamında çok uluslu sermaye ile rekabet edebilme farklılığı anlaşılmakta ve

gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkelerin eşit yararlanma olanaklarına sahip olmadığına dikkat çekilmektedir. Aynı zamanda kültürel boyutunda ise, küreselleşen ekonomi nedeniyle kültürün hemen hemen tek yönlü bir işletme tarzı haline getirildiği ve diğer ülkelerin dünya pazarına ve dolayısıyla küresel rekabete ayak uyduramayan kültürel mal ve hizmetlerini sunmakta güçlük çekmektedirler. Bu nedenle gelişmiş güçlü ülkeler tarafından üretilen kültürel mallar ve hizmetler karşısında tüm dünyadaki pazarları kullanarak rekabet edebilecek durumda olmayan kültürlerle dezavantaj yaratılması yerine, farklı kültürel kimliklerin bir arada yaşamasının sağlanması ve böylece kültürel kimlik perspektifinde sorunların artmasının önüne geçilmesi önerilmektedir. Kimlik siyaseti konusunda küreselleşme ile birlikte belirli bir kültüre ait ulusal özelliklerin ve bazı özgün kimlik kalıplarının küreselleşme sürecine katılım nedeniyle diğer ülkelerin kültürlerine yansımaları sonucunda, ulusal kimlik üzerinde olumsuz etkileri olduğu düşünülmekte, bu nedenle kültürel küreselleşmenin olumsuz sonuçlarının ve yerel kültürel niteliklerin korunması gerektiğinin farkına varılmasının önemi savunulmaktadır.

Sonuç olarak, küreselleşme başlangıçta ekonomik hedeflere yönelik düşünülerek hazırlanmış olmakla birlikte aynı zamanda yaşanan sosyal, siyasal ve kültürel değişimler ve etkilerle küresel kültür kimliği oluşumuna maruz kalan insanlar yerel kimliklerini sorgulamaya başlamışlardır. Yerel kimlik ile küresel kimlik kararsızlığında neler yapılması gerektiği üzerinde düşünüldüğünde hem yerel kimliklerin korunmasının hem de küreselleşmeye katılımın yanı sıra öz değerler, kültür ve kimlik noktasından hareket edilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle kimlik krizi, kimlik

siyaseti ve siyasetin kimliksizleşmesi konularında küreselleşmenin etkileri araştırılırken kimlik krizinin ön plana çıkarılmasında rolü olan etkenler olarak ulusal, siyasi, kültürel, yerel ve küresel kimlik değişimleri üzerinde; gelişmiş ve az gelişmiş bölgeler arasındaki gelir dağılımı farklılıkları, tüketici boyutunda küresel markalara yönelik tutumlar, küresel kimlik üzerinde küresel sosyal medya değişkenlerinin etkisi gibi etkenler üzerinde durulması gerektiği görülmektedir. Çünkü küreselleşme modeli özellikle gelir dağılımı açısından dünyadaki bölgesel gelişme farklılıklarının çözümlenemediği ve dünyadaki yoksulluğun tamamen ortadan kaldırılması konusunda beklenen başarılı sonuçların alınmadığı halde çeşitli kültürleri etkileyen dinamik bir süreç olarak gelişen teknoloji ve iletişim olanaklarının da etkisiyle küresel bir kültürün dünyaya yayılmasına neden olarak etkisini sürdürmeye devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Küreselleşme, Kimlik Krizi, Ulusal Kimlik, Küreselleşme - Yerelleşme ve Kimlik Arasındaki İlişki, Yerelleşme ve Küresel Kimlik*

Ulus-Devletlerin Kimlik Sorunu ve İnsan Olma Kimliği

KEMAL ER

İstanbul Gelişim Üniversitesi

ker@gelisim.edu.tr

Zamanımızda toplumların en önemli sorunları, yoksulluk, işsizlik, sağlıksız yaşama koşulları, sağlıklı beslenememe, kaliteli eğitim olanaklarından faydalanamama, yeterli sağlık hizmeti alamama gibi alanlarda olduğu halde, kimlikler üzerinden çıkan çatışmalar sayısız insanın hayatını kaybetmesine sebep olmaktadır. Öyle görünmektedir ki, coğrafyamıza yakın bölgedeki insanların önemli bir kısmı, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin en alt basamağında olan, fizyolojik ihtiyaçlarla ilgili sorunlarını çözememişken, fanatik bir kültürlenme sonucu birbirlerini yok etme savaşına girmişlerdir. Kimlik farklılıklarıyla ilgili çıkan çatışmalarda etnisite ve dini inanç farklılıklarından doğan çatışmalar başı çekmektedir. Ulus-devletler açısından ise, gelişmiş devletler kimlik ile ilgili sorunlarda kendi ülkelerinde yoğun bir baskı altında kalmazlarken, en şiddetlisi Suriye topraklarında olmak üzere bir çok ülkede yoğun terör olayları ve çatışmalar sürmektedir. Ne yazık ki, sorunun çözümüne katkısı beklenen küresel güçler de, kendi çıkarları yönünde hareket ettiğinden dökülen kanı artırıcı bir etkide bulunmaktadır.

Oysa, kimlik sorununa farklı bir bakış açısıyla yaklaşıldığında çareler üretmek olanaklıdır. Sorun şu şekilde kısaca analiz edilebilir: Dünyada yaşayan tüm bireyler, hayata

gözlerini bebek olarak açmaktadırlar. Hiçbir insan doğuştan, Müslüman, Hıristiyan, Yahudi, Türk, Çerkez, Kürt vb. olarak dünyaya gelmez. İnsanlar, kimliklerle ilgili her şeylerini doğduktan sonra aileleri başta olmak üzere, sosyal çevreleri yoluyla elde ederler. İnsanların kimlikleri, doğdukları aileye, ülkeye, coğrafi bölgeye göre şekillenir. Sıkıntılı kısım ise, farklılıkların ya başkaları tarafından kullanılarak, insanların birbirlerine düşman edilmesi sonucu, ya da bizzat etnik ya da dini grupların kendi kültürlerine, algılarına, inançlarına vb. dayanarak birbirlerine düşmanlaşması sonucu ortaya çıkmasıyla oluşmaktadır. Bu çerçeveden bakıldığında görüleceği gibi, sorunun bir kısmı fanatikleşmenin önünün alınabileceği, yöntemler ve bakış açılarının geliştirilmesiyle ilgili bulunmaktadır. Sorunun diğer kısmı ise, insanların kendilerini kullandırmalarının önüne geçmek için, demokrasi, insan hakları bilinci başta olmak üzere bilinçlerinin geliştirilmesiyle ilgilidir. Birçok ulus-devleti önemli ölçüde yoran söz konusu durum için, hükümetlerin, temel insan haklarında, temel ahlaki ilkelerde buluşmak; bunu da yasalarla, eğitimle, televizyonla, sinemayla, sanatsal etkinliklerle desteklemek gibi önlemler alması bir gereklilik olarak durmaktadır. Böylelikle, farklılıklara saygı, uzlaşma kültürü geliştirilebilir ve insanların sevgi, saygı çerçevesinde fanatikleşmeden kardeşçe yaşaması olanaklı olabilir.

Burada insanlar etnik kökenlerinden uzaklaşsın, dini inançlarını bir tarafa bıraksın şeklinde bir öneride bulunulmamaktadır. Doğaldır ki insanlar, etnik kökenlerine, inançlarına karşı sevgi ve bağlılık duygusunu en yoğunundan hissedebilirler. Sorun alanı burası değildir. Sorun alanı, insanlara dünyaya gelirken çok kıymetli bir hediye olarak sunulan insan olma kimliğinin unutturulmuş, düşmanca

duyguların öğretilmiş olmasından çıkmaktadır. Oysa insanların farklılıkları tüm insanlığın bir zenginliği olarak görülebilir. Farklı inançların, farklı mezheplerin, farklı etnisitelerin, farklı zevklerin olmadığı, tüm kültürel öğelerin benzer olduğu bir dünya düşlemenin ne kadar sıkıcı olduğu ortadadır. Bu şekilde bir dünyada tüm insanların robotlaşması kaçınılmazdır. Farklılıkları keşfetmek, bir taraftan insanların dünya algılarını zenginleştirirken, diğer taraftan kültürlerin karşılaştırılması olanağını sağlar. İnsanların farklı toplumlardaki, tarihsel birikimi, yaşantıları keşfetmesi beynini zenginleştirir, dünyasına renk katar.

Açıklanmaya çalışıldığı üzere, kimlik hakları üzerinden insanları insanlara düşman etmenin herhangi bir mantığı bulunmamaktadır. Toplumlarda karşılıklı saygı kültürünün geliştirilmesi, etnik ya da inançla ilgili kimliklerin insan olma kimliğinin önüne geçirilmemesi halinde, bu sebeplerle çıkan çatışmaların önüne geçebilmek büyük ölçüde sağlanabilecektir. Burada önemli bir gereklilik, hiç bir bireyin temsil ettiği kimlik sebebiyle dışlanmaması, devletlerin olanaklarından eşit şartlarda faydalanılabilmesiyle ilgili yapısal gerekliliklerin sağlanmasıyla ilgilidir. Yine sorunun hukuksal tarafında ise, fikir ve ifade özgürlüklerinin tam olarak sağlanması, yargının ve yargı mensuplarının tarafsızlığının korunabilmesiyle yapısal önlemler alınması temel gereklilik olmaktadır. Bunların dışında ulus-devletleri bekleyen bir diğer mücadele alanı ise, fikir, ifade, yaşam tarzı hakkını tanımayan fanatik örgütler ve gruplarla mücadeledir.

Anahtar Kelimeler: *Ulus-Devlet, Kimlik, İnsan Olma Kimliği, Küreselleşme*

Türkiye’de Dini Azınlıklar ve Kimlik

MEHMET BARDAKÇI

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
mehmet.bardakci@yeniyuzuyil.edu.tr

Azınlıklar tarihsel olarak Türkiye’de oldukça yüksek derecede güvenlik meselesi haline getirilmiş (securitized) bir gruptur. Bununla birlikte AB-kaynaklı güvensizleştirme (desecuritization) ve demokratikleştirme süreci daha önce güvenlik merceğinden bakılan azınlık meselelerinin gitgide normal siyasi meseleler olarak görülmesiyle sonuçlanmıştır. 2000’lerin ilk dönemlerindeki liberalleşme politikalarıyla devlet önceki yıllardaki homojenleştirme politikalarını tersine çevirmeye çalışmıştır ve azınlıkların etno-kültürel farklılıklarını tanımaya başlamıştır.1999’da Avrupa Birliği’ne (AB) aday olduktan sonra Türkiye’de insan hakları ve azınlık haklarında önemli ölçüde düzelme meydana gelmiştir ve Türkiye’nin geleneksel vatandaşlık anlayışında değişiklik meydana gelmiştir. Hiç şüphesiz bu değişiklikler 1980 ve 1990’lardaki gelişmelerin ardından gelmiştir. Türkiye’nin Aralık 1999 Helsinki Zirvesi’nde AB adaylığı sadece Türkiye-AB ilişkileri açısından değil Türkiye’de azınlık haklarının kavramsallaştırılması açısından da bir dönüm noktasını temsil eder. AB yıllık olarak yayınladığı ilerleme raporlarında Türkiye’den sadece Lozan Anlaşması’yla tanınan Ermeni, Rum ve Musevi azınlıkları korumasını değil resmen tanınmayan

azınlıklar olan Alevi ve Süryani gibi grupların da haklarının tanınmasını istemiştir. AB adayı bir ülke olarak Türkiye’de devlet ülkedeki kültürel, etnik ve dini çoğulculuğu ve farklılığı tanımaya başlamıştır.

Bu çalışma Türkiye’de üç dini azınlık grubu (Alevi, Süryani ve Ermeni) üzerine yapılan bir saha araştırmasının sonuçlarını ele alacaktır. Anketler 91 soru içermektedir. Toplam 708 azınlık mensubu bu anket sorularını cevaplamıştır. Bunların 401’i Alevi, 242’si Süryani ve 65’i Ermeni’dir. Araştırmanın ortaya çıkardığı temel sonuçlar şunlardır: Üç dini azınlık grubu kıyaslandığında anket sorularına verilen cevaplar dikkate alındığında, kolektif kimlik olarak Süryani kimliği en farklı kimlik olarak ön plana çıkmaktadır. Alevi kimliği daha az farklılık içermektedir fakat gittikçe güçlenen bir kimliktir. Ermenilerse her iki dini azınlık grubunun ortasında yer almaktadırlar ve diğer iki gruba göre asimilasyona daha fazla eğilim göstermektedirler.

Bu ilginç bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü, tarihsel tartışmalar göz önünde bulundurulduğunda Ermenilerin daha farklılaşmış bir kimlik geliştirmeleri beklenirdi.

Ortaya çıkan sonuç tam tersini ortaya koymaktadır. Türkiye’de devlete karşı tutumu en olumlu olan grup olarak da Ermeniler ön plana çıkmaktadır. Türkiye’deki Ermenileri öncelikle "soykırım" tartışmasıyla ilişkilendirenler için bu durum şaşırtıcıdır. Bu durum göstermektedir ki soykırım dışındaki başka meseleler Türkiye’deki Ermenileri daha fazla ilgilendirmektedir.

Yine Ermeniler, diğer grupların aksine durumlarında az da olsa bir düzelme olduğunu söylemektedirler. Aralarındaki

bütün farklılıklara rağmen bu çalışmada ele alınan dini azınlıkların bazı ortak noktaları vardır: Hepsi bir azınlık grubu olarak tanınma talep etmekte; hepsi azınlık hakları için anayasal korumanın genişletilmesini istemekte; hepsi spesifik ve sıklıkla çok pratik problemlerine çözümler istemektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kimlik, Dini Azınlıklar, Güvenlikleştirme, Demokratikleşme, Alevi, Süryani, Ermeni*

Dinsel Kimliğin Radikalleşmesi: İŞİD Örneği

EYLÜL BEYZA ATEŞ ÇİFTÇİ, / ÖZDEN ZEYNEP OKTAV

Yıldız Teknik Üniversitesi

eylulbeyzates@gmail.com

Dünya geneli ele alındığı zaman en çok terör örgütünün bulunduğu yer Ortadoğu'dur ve bu bölgedeki örgütlerin çoğu dini temellere dayanmaktadır. Bugün dünya da önemli bir yer işgal eden ve dünya barışını tehdit eden İŞİD'in Ortadoğu'da ortaya çıkışını, anlık ve kısa vadeli bir olgu olmasından daha ziyade küresel, bölgesel ve ulusal bağlamda tarihsel, dinsel, siyasi, ekonomik, askeri ve sosyolojik nedenlerden kaynaklanan çok boyutlu bir olgu olarak tanımlamak gerekmektedir. Bu anlamda ideolojik ve dini temelleri, İŞİD'in bugün tüm dünyada bir tehdit haline gelmesindeki en önemli payı oluşturmaktadır. İŞİD gibi radikal anlayışlar özellikle kitlelerin ideolojik ve dini anlamda aşırı derecede şartlanmalarından dolayı ortaya çıktığından, bu bildiri, İŞİD'in ideolojisini oluşturan siyasal ve sosyolojik etkiler, İŞİD'in dini temellerini dayandırdığı Selefilik, Haricilik, İbn-i Teymiyye ve Vahhabilik gibi öğretiler hakkında detaylı incelemeler sunmaktadır. İŞİD'in cihat inancının bünyesinde barındırdığı şiddet yorumu ve buna bağlı olarak bireylere yüklenen mücahitlik kimliği ile şehitlik motivasyonu, bireyleri birer militan olarak harekete geçiren "kutsal savaş" doktrinleridir. İŞİD'in İslam ve kutsal metin yorumu ise bir çeşit köktendinci

düşünce etrafında şekillenen eski geleneğe bağlı kalma arzusu, yeni olanı reddetme hali ve inançları kapsamında metni merkeze almayı daha doğru bulan anlayış yöntemidir. Bu anlamda, IŞİD İslam'ı toprak ve egemenlik ile de ilişkilendirerek toprağa dayalı yeni devlet iddialarını şekillendirmektedir. Dar'ul Harp ve Dar'ul İslam yorumuyla, Müslüman ve Müslüman olmayan diğer tüm devletlere karşı başlattığı cihat savaşını da dini bir zemine oturtan IŞİD, Türkiye ve diğer Müslüman ülkelere karşı ciddi bir uluslararası tehdit oluşturmaktadır.

En nihayetinde, IŞİD'in belli bir tarihsel arka planı vardır. Kökenlerini 1980 Sovyet-Afgan mücadelesine, 1970 radikal İslam'ına ve hatta Osmanlı'nın çöküşüne kadar götürebileceğimiz örgüt, özünde El-Kaide'den evrilmiş bir terör örgütüdür. Selefilik gibi İslam'ın en dar ve yanlış bir yorumu ile hareket eden örgüt El-Kaide'den farklı olarak toprak elde etmeyi ve devlet oluşumunu kendisine hedef olarak belirlemiş, yalnızca Batı ile değil Müslüman devletler ve özellikle Şii mezhebi ile savaşmayı da ilke edinmiştir. Elinde bulundurduğu gücü, bu gücü ile gerçekleştirdiği eylemleri ve akabinde ilan ettiği İslam Devleti ile örgüt, bugün bölgesel ve küresel güvenliği ciddi şekilde tehdit eden bir oluşum konumuna gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: IŞİD, Cihat, Din, Radikalizm, Terör, Kimlik

Türkiye’de Etnik Kimlik Siyaseti

AHMET ÇIRAKOĞLU

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi

irday.geruri@gmail.com

Kimliğe dayalı siyasetin, komünizm ve liberalizm gibi insanları birbirine zıt iki farklı ideolojiye mahkûm eden siyasal yapının çökmesinin ardından yükselişe geçtiği öne sürülmektedir. Bu süreçte hâkim küresel ideolojilerle kendilerini ifade etmekte zorluk çeken toplumlar daha yerel, etnik veya mezhepsel siyasetlerle bu açmazdan sıyrılmaya çalışmışlardır. Soğuk Savaş döneminin baskın ideolojileri sebebiyle arka planda kalan farklı kimlikler, yarım asırlık küresel siyasal sistemin çöküşüyle ortaya çıkan boşluğu, kökleri geçmişe dayanan yeni bir siyaset anlayışıyla doldurmakta zorluk çekmemişlerdir.

Kimlik siyasetinin başlangıcı olarak her ne kadar Soğuk Savaş ortamının son bulması sonucu komünizmin çöküşü ve mevcut siyasi konjonktürün getirdiği ideolojilere bağlılığın etkinliğini kaybetmesi olarak gösterilse de, Türkiye’de kimlik siyasetinin temelleri uluslaşma sürecine dayandırılabilir. Cumhuriyete geçiş sonrasında mevcut konjonktür sebebiyle birleştirici olma noktasında yetersiz kalan Osmanlılık kimliği yerine, bütün dünyada genel eğilim haline gelen farklı etnik grupları tek çatı altında toplama ideali üzerine kurulu tek kimlikli uluslaşma modelinin tercih edilmesi ve etnik gruplara

getirilen birtakım kültürel kısıtlamalar gelecekte ortaya çıkacak olan sorunların temelini teşkil etmiştir. Cumhuriyet döneminin resmi tarih tezi ve tek kimliklilik üzerine kurulu vatandaşlık modeli, diğer çok kimlikli üniter devletlerde olduğu gibi Türkiye’de de kimliklerin temsil sorununu ve bunun beraberinde getirdiği kimlik çatışmasını kaçınılmaz kılmıştır.

Türkiye’de 1980’lerden sonra kimlik-fark siyaseti belirginlik kazanmaya başlamış farklılığa dayalı kimlik talepleri siyasal gündeme yerleşmiştir. 1990’lı yıllarda etnik kimlik üzerine kurulu siyaset giderek güçlenmiş, şiddet ve terör tırmanmıştır. Aynı süreçte, siyasal ve kültürel haklara ilişkin kimi kısıtlamalar ve yasaklar kaldırılmıştır. Bu tür demokratik dönüşümler, terörü de kullanan bu tür hareketlerin toplumsal ve siyasal zeminini oldukça daraltmıştır.

Geçmişte farklı etnik kimliklerin siyasete dâhil olmaları için alt kimliklerinden sıyrılarak resmi ideolojinin gerektirdiği belli kalıpları kabullenmeleri gerekirken, günümüzde en azından siyasi temsil noktasında böyle bir sorun görünmemekte, son yıllarda siyasal alandaki gelişmelerle birlikte farklı kimlikler bütün partilerde özgürce siyaset yapabildiği gibi, varlığını kimlik siyasetine borçlu olan müstakil partiler de kendilerini serbest şekilde ifade edebilmektedirler. Bu gelişmelerin siyasi temsil noktasında olumlu yanları olduğu gibi olumsuz sonuçları da gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, günümüzün genel eğilimi ortak vatandaşlık paydasında birleşmek olarak görülmektedir. Türkiye, kimlik sorununu geçmişte olduğu gibi kısıtlayıcı politikalarla değil, ekonomik kalkınmayla, hak ve özgürlüklerin genişletilmesiyle ve bütünleştirici politikalarla çözüme yoluna gitmiş, bu konuda önemli adımlar atılmıştır. Farklı kimliklere mensup vatandaşlara devletin daha kapsayıcı yaklaşımlar geliştirmesi

toplumsal birlik ve bütünlüğü pekiştiren bir iklim doğurmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti'nde ulus inşa sürecinde benimsenen politikalar çok partili yaşama geçiş sonrasında özellikle Soğuk Savaş sonrasındaki önemli bir değişim ve dönüşüm geçirmiştir. Çalışmada esas olarak, Soğuk Savaş sonrası süreçte ortaya çıkan ideolojik ve politik boşluğun özellikle etnisite merkezli kimlik siyasetiyle nasıl doldurulduğu üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Etnik Kimlik, Kimlik Siyaseti, Milliyetçilik, Ulus, Vatandaşlık*

***O Salutaris Hostia!
Siyasal Düşman Olarak
Göçmen Kimliğinin İnşası***

HÜDAYİ SAYIN

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
hudayi.sayin@yenyuzyil.edu.tr

Siyaset, toplumsal kaynak ve değerlerin paylaşım ve dağıtımını üzerine yürütülen mücadelelerin tümü olarak tanımlanır. Dağıtılandan daha fazla pay alma mücadelesi ve paylaşırma olarak siyaset, başat aktörün dağıtımını ya da paylaşırmasına rıza gösterilmesini sağlayacak meşruiyetin ortaya çıkması ve aynı aktörün birey ve grupların çıkarlarının tanımlaması ve dolayısıyla iradelerinin yönlendirilip, kontrollerinin sağlanmasıdır (Sarıbay, Ali Yaşar, Siyasal Sosyoloji, Der Yayınları, İstanbul, 1994, s.62). “O halde siyaset, kaynakları başkalarının adına kullananlara, aynı kaynakları kendi adlarına başkalarına kullandıranlar arasındaki bağlantıları gösteren ikili ilişkiler örüntüsüdür” (Sayın, Hüdayi, “Malatya’da Siyasal Seçkinler”, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya, 1996, Basılmamış Bilim Uzmanlığı (Master) Tezi, s.24).

Devleti, belirli bir toprak parçası üzerinde yaşayan halkın siyasal statüsü olarak tanımlayan Schmitt (Der Begriff des Politischen, Duncker, Humblot, Berlin, 1979, s. 10); siyasal olanı ise, siyasal eyleme kaynaklık eden ayrımlar üzerinden

açıklar. O'na göre, ahlak, iyi ve kötü; estetik, güzel ve çirkin; ekonomi, yararlı ve zararlı ayrımları üzerinden şekilleniyorsa; siyasal olan da dost ve düşman ayrımı üzerinden tanımlanır. Siyasal düşmanın, kötü, çirkin, zararlı olması gerekmez, önemli olan, düşmanın öteki, yabancı olmasıdır; onun başka bir varlık olması yeterlidir. Yabancıнын, kendi varolma hakkımız için bir tehdit ve bu nedenle varlığımızı korumak için defedilmesi, çatışılması gereken bir unsur olduğuna karar verdiğimizde, siyasal ayrımın bize karşı diğer ucunda duran düşman, kötü, çirkin ve zararlı bir psikolojik gerçekliğe dönüşür (age, 1979, s.14-15). Yoğun bir gruplaşmanın bir ucunda biz ve dostlarımız, diğer ucunda ise ötekiler ve düşmanlarımız vardır. Her iki gruplaşmayı oluşturan “topluluk bir veri değildir. Siyasetin bir ürünüdür” (Gianfranco Poggi, Modern Devletin Gelişimi Sosyolojik Bir Yaklaşım, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2014, 7. Baskı, Çev.: Şule Kut ve Binnaz Toprak, s. 26). Siyasalın ürünü olarak bir araya toplanan günümüz halklarının dost ve düşman düzleminde var olduğu yanlışılanamaz (Schmitt, 1979, s.16). “Dünyada tümüyle bağımsız hiçbir şey olmadığına” göre “her şey kendisi olmayan başka şeylerle ilişkisine göre tanımlanır; her şey, sınırları nedeniyle vardır ve tanımlanabilir” (John Lukacs, Yirminci Yüzyılın ve Modern Çağın Sonu, Sabah Kitapları, İstanbul, 1993, Çev.: Mehmet Harmanlı, s. 173). Bu nedenle düşman, kişisel nedenlerle nefret ettiğimiz hasmımız değil; bize benzer bir halka dayanan kamusal bir bütündür. Düşman olarak kimi tanımladığımız, kimi kötü, çirkin, zararlı olarak gördüğümüz, kimi yok edeceğimiz, kiminle mücadele edeceğimiz bilinmezse, kavramın bir anlamı olmayacaktır. O halde, düşman, siyasal birliğimizi sarsan, devletimiz için tehlikeli olandır (Schmitt, 1979, s.12-16).

John Lukacs, 20. yüzyılı analiz ettiği eserini yeni gelen yüzyılı şekillendirecek olaylar arasında “kitlesele göçler”i de sıralayarak, yaşadığımız günlere ipucu sunar. Lukacs’ın “büyük sorusu”na Castles ve Miller, insanlık tarihinde sürekli bir olgu olarak gördükleri uluslararası göçün 20. yüzyıl ve erken 21. yüzyılda küresel nitelik kazanmasıyla döneme damgasını vurduğu ve dönemin “Göçler Çağı” olarak adlandırılmayı hak ettiği şeklinde cevap verirler (Stephen Castles, Mark J. Miller, Göçler Çağı Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008, Çev.: Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut, s.405).

Güncel göçün 11 Eylül saldırıları sonrası “güvenlikleştirme” kavramı ile birlikte alınması, göçmenin bir güvenlik riski, siyasal birliği ihlal eden, bozan, sarsan tehlike olarak ele alınmasını da beraberinde getirdi. Göçmen, iç siyasal dayanışmayı kuvvetlendiren bir araç, dış tehdit olarak iç saflarımızı sıklaştıran bir unsurdur artık. Bu durum göçmeni siyasalın en önemli öznelerinden birisi kılmakta, başat aktör uluslararası göç üzerinden kitleleri kendi meşruiyeti, paylaşırımının haklılığına mobilize etmektedir. Göçmen, düşman olarak tanımlanıp, ötekileştirilerek, onun ve yeni “biz”in inşası gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Siyasal Kimlik, Düşman, Göçmen, Güvenlikleştirme*

19.Yüzyıl Sonlarından Günümüze ABD'ye Yerleşen Türklerin Kimlik İnşa Süreçleri

SEDAT İŞÇİ

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
sedat.isci@yeniyuzyil.edu.tr

Bu bildiri Osmanlı Devletinin yıkılış, Kurtuluş Savaşı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş döneminde Balkanlar, Batı Asya, Akdeniz adaları ve Anadolu'nun çeşitli yerleşim bölgelerinden ABD'ye göçen Türk ve Müslümanların dini ve etnik kimlikleri farklı insanlarla birlikte yaşarken karşılaştıkları sorunları, farklılıklarla birlikte geliştirdikleri işbirliklerini, kültürlerini koruyabilmek için gerçekleştirdikleri örgütlenme ve yayın faaliyetlerini, nihayetinde yeni kimlik inşası sürecini ABD'ye Türk Göçü: 1860-1925 projesi ve çerçevesinde toplanan belge, göçmenlerle yapılan görüşmeler, gözlemler çerçevesinde ele almaktadır. Bildirinin sonuç bölümünde yalnızca söz konusu dönem verileri değil günümüze kadar devam eden dönemin verileri de değerlendirilecektir.

1860-1925 yılları arasında Osmanlı Devletinin Asya ve Avrupa'daki topraklarından Kuzey Amerika'ya yaklaşık 60.000 Türk ve müslüman göç etmiştir. Türk göçmenler ABD'deki en büyük ilk müslüman toplulukları oluşturmuş, egemen hristiyan ve yahudi ve Avrupa kökenli etnik grupların kültürleri

arasında, her türlü olumsuzluk ve önyargılara karşı farklı bir kültürü, bir başka deyişle “öteki” kültürü temsil etmişler ve bir anlamda da kültürel ilişkiler bağlamında öncülük yapmışlardır.

Çoğu kırsal kesim kökenli ve okuma yazma bilmeyen bu insanlar, orada yetişen toplum önderleri ve sınırlı sayıda öğrenim görmüş olanlarla birlikte, ABD’de, bu dönemde, 14 eyalette otuz civarında cemiyet kurmuştur. Bu cemiyetler işsiz göçmenlere iş ve kalacak yer bulmuş, yardıma muhtaç olanlara yardım etmiş, hastaları tedavi ettirmiş, vefat edenler için müslüman mezarlıkları satın almış, gazete ve bültenler yayınlamış, Türkiye’yi tanıtmış, ayrıca Türkiye’ye yüzbinlerce dolar göndererek ülkedeki savaş yetimlerine, hastanelere, depremzedelere yardımda bulunmuş ve yakınlarının eğitim ve yaşam masraflarını karşılamışlardır. Özellikle Sakarya Savaşı’ndan sonra hızlanan ve yoğunlaşan bu faaliyetler milli kimlik inşası ile yaşam savaşının birlikte yürütüldüğü bir dönemin en önemli boyutunu ortaya koymaktadır. Bunlar arasında New York Türk Teavün Cemiyeti üyelerinin Amerikan haber ajanları ve gazetelerine Kurtuluş Savaşı’nın çeşitli safhalarıyla ilgili haber gönderme, yazı yazma ve daha sonra kurulan Türkiye Cumhuriyeti’ni Amerika’da tanıtarak asırlarca Batıda toplumsal hafızalara kazınmış olan olumsuz Türk ve müslüman imajını, kimlik algısını silme yönündeki faaliyetleri özel önem taşımaktadır.

1950-1965 yılları arasında gerçekleşen sınırlı sayıda nitelikli Türkün ABD’ye yerleştiği 2. göç hareketini bir tarafa bırakırsak 1980’lerden itibaren yoğunlaşmaya başlayan 3. dalga göç hareketi kimlik çalışmaları açısından dikkate değer hususlar ve çalışılması, araştırılması gereken sorular ve sorunlar içermektedir.

Bildirinin sonuç bölümü, bir bütün olarak ABD'deki Türklerin kimlik ve kimlik siyasetleri üzerinden analizlerinden çıkan görüşleri dile getirecektir.

***Anahtar Kelimeler:** Göç, Milli Kimlik, Asimilasyon, Entegrasyon*

Feminist Teorinin Uluslararası Göçün Açıklanmasındaki Yeri ve Önemi

ECE MOZAKOĞLU

Marmara Üniversitesi

ece.mozakoglu@gmail.com

Uluslararası göç çok boyutlu ve çok yüzlü bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bugün uluslararası göçü tüm boyut ve yüzleriyle açıklayabilen tek bir büyük teori bulunmamaktadır. Bu nedenle uluslararası göçün neden başladığını ve neden süregeldiğini inceleyen bir dizi teori ile uluslararası göçün farklı açılardan incelenmesi söz konusudur. Bahsi geçen, kabul görmüş bu genel teoriler göçün farklı boyut ve yüzlerini yorumlarken toplumsal cinsiyet ilişkilerini genel olarak göz ardı etmekte ve göçü tek bir perspektiften, erkek egemen bir bakış açısıyla incelemektedir. 1970'lerden başlayarak kadın kimliği, biyolojik cinsiyete dayalı şekilde göç analizlerinde kendine net şekilde yer bulmaya başlamışsa da toplumsal cinsiyet temelli analizlerin ancak 1980'lerin ortalarından başlayarak literatüre girebildiğini görmekteyiz. "Göçün kadınlaşması" olgusunun giderek güçlendiği günümüzde ise artık kadınların katkı verici değil göçün ana öznelerinden biri olduğu bu çalışmalar giderek çoğalmaktadır. Ancak bu konuda yapılan çalışmaların günümüzde yeterli olduğunu söylemek var olana karşılık oldukça iyimser bir tablo çizmek olacaktır. Feminist teori, doğası gereği, disiplinler arası

ve kapsayıcı yapısı ile çok boyutlu analizleri mümkün kılmaktadır. Bugüne kadar bu bağlamda uluslararası göç konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde bu önermeyi haklı kılabilecek sonuçlara ulaşılmaktadır. Farklı feminizmlerin temel buluşma noktasını ihtiva eden toplumsal cinsiyet kavramı, biyolojik cinsiyeti değil toplumun bu cinsiyetlere yüklediği anlamları ifade eden, toplumlara, farklı kültürlere ve zamana bağlı olarak değişen dinamik bir kavramdır. Kadınların, toplumsal cinsiyet rollerine bağlı ayrımcılıkla yüz yüze gelmesi ise bölgesel, yerel bir husus değil bugün hala küresel bir gerçekliktir. Bu çerçevede sadece erkeklik ve kadınlık arasındaki farklılıklara işaret etmeyen, aynı zamanda toplumdaki eşitsizlik ilişkilerini de gözlemleme fırsatı sunan yapısıyla feminist teori, uluslararası göçün başlangıcı ve sürekliliğinin incelenmesinde yeni fırsatlar sunmaktadır.

Bildiride, feminist teorinin uluslararası göçün açıklanmasına yaptığı katkının bir incelemesi ve hâlihazırda bu katkıya duyulan ihtiyaç, kimlik bağlamında, bugüne kadar bu anlamda geliştirilen literatüre dayanılarak ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Uluslararası Göç, Toplumsal Cinsiyet, Feminist Teori*

***Misafir mi Mülteci mi?
Türkiye ve Ürdün'deki Suriyeli Mültecilerin
Kimlik Sorunu ve İki Ülkenin Göç
Politikalarının Karşılaştırılması***

NURDAN BOZKURT ÇAKIR

Yıldız Teknik Üniversitesi
nurdann.bozkurt@gmail.com

Arap Baharı süreci ile 2011 yılında başlayan Suriye'deki iç savaşın giderekbüyümesi ve uluslararası aktörlerin de savaşa dâhil olması, savaşın günümüze kadar sürmesine ve milyonlarca insanın zorla yerinden edilmesine ve başta Türkiye olmak üzere çeşitli ülkelere göç etmesine sebep olmuştur. Suriye Savaşı'nın etkilediği mülteci sayısı şu ana kadar Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne (UNHCR) göre, 5 milyon 29 bindir. Bu mültecilerin 2 milyon 973 bini Türkiye'de olmak üzere, diğerleri de yoğunluk sırasına göre Lübnan, Ürdün, Irak ve Mısır'da bulunmaktadır.

Türkiye ve Ürdün 'misafir' söylemi ile karşıladıkları mültecilere uluslararası hukuki açıdan 'geçici koruma', 'ilk bakışta mülteci' gibi statüler vermiştir. Bu çalışmada Türkiye ve Ürdün'deki Suriyelilerin misafir mi mülteci mi oldukları, vatandaşlığa uzanan durumları tartışılacak sonrasında ise işgücü piyasalarına entegrasyon ve toplumsal uyum süreçleri ele alınacaktır. Türkiye'deki göç yönetim süreci, merkezi ve yerel yönetimlerin rollerine değinilecektir. Ürdün'ün Suriyeli

göçmenleri kayıtlı ekonomiye katmak adına uluslararası toplumdan aldığı hibe ve borçlarla yönettiği Ürdün Mutabakatı programı ve diğer politikalar tartışılacaktır. Güncel veriler, rapor ve mevzuatlar ile iki ülkenin göç politikaları karşılaştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mülteci, Türkiye, Ürdün, Kimlik, Karşılaştırmalı Siyaset, Göç

***Uluslararası Göç Hareketliliğinin
Ulusal Kimlik Algısına Ve Çok Kültürlü
Politikaların Gelişimine Etkisi***

SÜMEYYE YILDIZ / KADİR ARAS

Marmara Üniversitesi

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

sumeyye.yildiz@marun.edu.tr

kadir--aras@hotmail.com

Tüm dünyada yaşanan artan şiddet eğilimleri, nüfus hareketliliklerine ve çevre ülkelere yönelik göç dalgalarına neden olmaktadır. Ulus devlet temelli çevre ülkeler yaşanan yoğun göç akışıyla birlikte sosyal benzerliklerinde belirli değişimler geçirebilmektedir. Göç alan ülkelerin ulusal kimlik algısı göç akışıyla birlikte artık çok kültürlü toplumların yaşadığı sosyal kültürel yapılara evrilme eğilimi gösterebilmektedir.

Türkiye’de son dönem yaşanan göç dalgalarıyla birlikte artık hem transit hem de hedef ülke konumunda olduğunu söyleyebiliriz. Göç dalgalarının kalıcılığının fark edilmeye başladığı Türkiye’de göç eden mültecilere karşı örtülü bir negatif algının arttığı gözlemlenmektedir.

Gün geçtikçe toplumsal kabulün kırılanlaştığı ve göçmenlere karşı tutum değişikliğinin arttığını medya yoluyla pek çok kez deneyimleyebilmekteyiz. Bu gözlemlenen göçmen karşıtlığının altında göçmenlerin aşırı gözetildiğine dair inanç,

ekonomik çıkar çatışması, güvenlik tereddütleri, medyanın negatif dili ve siyasi düşünce farklılıklarından kaynaklanan tutum gibi ileri sürülen nedenler bulunmaktadır. Bu nedenlere ek olarak toplumun kendini tanımladığı ulus kimliğinin göç akınlarıyla erozyona uğrayacağı düşüncesi de bir faktör olarak düşünülmektedir.

Sosyolojik bir gerçeklik olarak insan kimlikten bağımsız olarak tasvir edilemez. İnsanlık tarihiyle birlikte var olan bir olgu olarak kimlik geçtiğimiz asrın sosyal bilimler alanında en çok tartışılan konuları arasındadır.

Bu dönem boyunca sosyoloji alanında ulusal kimliklere vurgu yapılırken alt kimlikler önemsenmemiş ve bir değer atfedilmemiştir. Klasik dönemdeki hakim görüş bu yönde iken günümüzün siyasal ve sosyal gelişmeleri ve küreselleşme olgusunun ön plana çıkmasıyla farklı kimliklerin bir arada ve barış içerisinde yaşatılması için sosyolojik anlamda yeni yaklaşımlar ve farklı kavramsallaştırmalar kullanılmıştır. Bu kavram ve yaklaşımlardan birisi de çok kültürlülüktür; toplumda birden fazla kültürel kimliğin olduğunu gösteren bir olgudur.

Farklı kültürlerin, kimliklerin, etnisite, din, dil, renk gözetmeksizin hakim kültürün baskısına engel olarak bu farklılıkların kabul edilebilmesi ve birlikte bir yaşam alanı tanınmasına ise çokkültürcülük adı verilmiştir.

Ço kültürcülük, çok kültürlülüğün içselleştirilip kabul görmesi ile gerçekleştirilebilir ve bu farklılıkların herhangi bir ayrımcılığa uğramadan buldukları toplum içerisinde mağdur edilmemesine yönelik bir kimlik siyasetidir. Bu çalışmada ulusal kimlik algısı, göçmen kimliği ve kültürel farklılıklara karşı toplumun refleksi incelenecektir. Özellikle son dönemde

yaşanan göç dalgasıyla gelen mültecilere ve göçmen kimliğine karşı gelişmeye başlayan negatif tutumun sebepleri araştırılacaktır. Bu çalışmada araştırma yöntemi olarak geniş bir literatür taraması yapılacaktır. Yaşanan göç dalgalarının yaratabileceği olası kimlik çatışmalarına çözüm olarak önerilen çok kültürlü politikaların uygulanabilirliği ve toplumsal kabul noktasında yeri ve önemine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Kimlik, Çok Kültürlülük, Sosyal Uyum, Ulusal Kimlik

Türkiye’de Suriyeli Sığınmacıların Hukuki Statülerinin Kimlik Kazanımına Etkileri

TÜLAY YILDIRIM

İstanbul Medeniyet Üniversitesi
tulay.yildirim@medeniyet.edu.tr

Türkiye, Suriye’de 2011’den bu yana devam etmekte olan iç çatışmalar nedeniyle, 3 milyona yakın Suriyelinin ihtiyaçlarının karşılanmasında etkin bir rol oynamaktadır. Uluslararası koruma talep eden Suriyeliler için açık sınır politikası, zorla geri göndermeme, kalma süresinin sınırlanmaması ve kamplarda insani yardım sağlanması ilkeleri çerçevesinde bir geçici koruma sistemi oluşturulmuştur. 22 Ekim 2014 tarihinde yayınlanan Geçici Koruma Yönetmeliği’nde “28/4/2011 tarihinden itibaren Suriye Arap Cumhuriyeti’nde meydana gelen olaylar sebebiyle geçici koruma amacıyla Suriye Arap Cumhuriyeti’nden kitlesel veya bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşları ile vatansızlar ve mülteciler, uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş olsalar dahi geçici koruma altına alınırlar. Geçici korumanın uygulandığı süre içinde, bireysel uluslararası koruma başvuruları işleme konulmaz.” hükmü yer almaktadır. Geçici Koruma Yönetmeliği’nin 6. Maddesinde ise geri gönderme yasağını (non-refoulement) düzenlemektedir. Bu Yönetmelik ile sağlık, eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal yardım ve

hizmetler ile tercümanlık ve benzeri hizmetler sağlanacağı güvence altına alınmıştır. Örneğin, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından genel sağlık sigortalıları için belirlenen bedelden daha fazla bedel Suriyelilerden alınamayacaktır ve bu bedel AFAD tarafından karşılanacaktır. Yani ücretsiz sağlık imkânlarından faydalanabilmektedirler. Eğitim, sağlık, iş ve güvenlik ihtiyaçlarının karşılanması ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi için yasal düzenlemeler yapılması Suriyelilerin Türkiye halkıyla sosyal ve kültürel alandaki uyumlarına ne derece etkilediği sorusuna cevap aranmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Suriye, Geçici koruma, Kimlik, Sığınmacı, Türkiye

Suriyeli Sığınmacılar Sorununun Türkiye – AB ilişkilerine Etkileri

VOLKAN ARI
Batman Üniversitesi
volkan.ari@batman.edu.tr

İnsanlık tarihi boyunca savaş, zulüm, açlık, yoksulluk gibi çeşitli, siyasal, kültürel ve ekonomik sebeplerden dolayı insanlar yaşadıkları yerleri değiştirmek zorunda kalmışlardır. Ölüm korkusu, gelecek endişesi veya baskıdan kaçmak isteyen insanlar, kendilerini ülkelerinde güvende hissetmediklerinden dolayı, insanca bir yaşam sürebilecekleri başka bir ülkeye göç eder, sığınma talebinde bulunurlar.

Her ülkenin göç edenler ile ilgili farklı uygulamaları ve yasal prosedürleri olması, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği gibi kuruluşların ortak bir takım yasal düzenlemeler yapmasına yol açmıştır. Türkiye 1961 yılında Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi'ni Coğrafi sınırlama ilkesine çekince koyarak, 1967 yılında da Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Protokolü onaylamıştır. Bunların yanında Avrupa Birliği ile de uyum yasaları ve üyelik için bir takım antlaşmalar ve sözleşmeler imzalamıştır.

Cenevre sözleşmesindeki coğrafi çekince şartından dolayı Türkiye, Avrupa ülkeleri dışından Türkiye'ye göç edenleri mülteci veya sığınmacı kategorisinde kabul etmeyip, geçici koruma statüsünde misafir etmektedir.

Tarihin çeşitli dönemlerinde göç alan-veren bir ülke olan Türkiye, sınır komşusu olan Suriye'den 2011 yılından itibaren başlayan iç savaş sebebiyle göç almaya başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana görülen en büyük göç dalgasında Türkiye büyük sorumluluk almıştır. Bu büyük göç hareketinde 911 kilometrelik sınır komşuluğunun yanında kimliğe dayalı bir takım ortaklıklar önemli rol oynamıştır. Suriye'de nüfusun büyük kısmını Araplar,

Kürtler ve Türkmenler oluşturmaktadır. Sınıra komşu olan ve yoğun göçün yaşandığı Şanlıurfa, Hatay, Kilis, Gaziantep gibi illerde Suriyeli Arapların; Mardin, Diyarbakır, Batman gibi şehirlerde de Suriye'li Kürtlerin yoğunlukla göç ettiği gözlemlenmektedir.

Yine kendilerini Arap etnik kimliği ile özdeşleştiren Suriyeliler Şanlıurfa'ya, kendilerini Sünni olarak tanımlamayanlar da Hatay gibi daha kozmopolit şehirlere göç etmiştir. Şüphesiz göç edilen yerlerde kendi yaşayış biçimleri, inançları ve kimliklerini daha rahat yaşayabilmeleri en önemli neden olarak gösterilebilir. Suriye iç savaşının yarattığı geniş ölçekli göç dalgasını durdurmak isteyen AB ülkeleri etnik, kültürel ve dinsel mensubiyetleri gerekçe göstererek Türkiye'yi bu göç dalgası için merkez bir ülke olarak benimsemiştir.

Böylece Haziran 2016'da Türkiye ile Geri Kabul Antlaşması'nı yürürlüğe koyarak sınırlarını güvence altına almıştır. Bu antlaşma ile birlikte AB'ye yasadışı göç eden bir mülteci Türkiye'ye iade edilmektedir.

Sadece yasal yollarla AB ülkelerine başvuran mültecilerin sığınma talebi değerlendirmeye alınacaktır. Buna mukabil Türkiye tüm maddeleri eksiksiz yerine getirirse vatandaşlarının AB ülkelerine vizesiz seyahat hayali

gerçekleştirmiş olacaktır. Suriye kaynaklı büyük göç dalgası Türkiye-AB ilişkileri üzerinde ciddi siyasi, ekonomik ve toplumsal sonuçlar doğuracak potansiyel barındırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Suriye, Avrupa Birliği, Geri Kabul Antlaşması, Geçici Koruma

Kendine Ait bir Oda

GÜNSELİ İŞÇİ

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi

gunseli.isci@yenyuzyil.edu.tr

Bu bildirin başlığı çok iyi bilinen bir esere ait. Virginia Woolf 1928 yılında Cambridge Üniversitesi'nde kız öğrencilere hitaben 'Kadın ve Edebiyat' başlıklı bir dizi konuşma yapmış ve bu konuşmalar daha sonra ***Kendine Ait bir Oda*** başlığı altında kitap olarak basılmıştır. Cambridge Üniversitesi o sırada kapılarını kadınlara yeni açmaktadır ve İngiltere'de kadınlar seçme ve seçilme hakkını ancak bir yıl önce elde etmişlerdir. Virginia Woolf bu eserde dünyanın her yerindeki kadınların asırlar boyu sessiz ve kimliksiz kalmış olmalarının nedenlerini çarpıcı sorular ve örneklerle açıklar.

Neden örneğin kadınlar Shakespeare gibi bir deha çıkaramamış, neden, ***Savaş ve Barış*** gibi bir roman yazamamışlardır? Virginia Woolf Kadınların kamusal alanda yokluklarının sebeplerini İngiltere'nin kültürel mabetlerine girerek, yani Oxford ve Cambridge üniversitesinin koridorlarında dolaşarak, (eserde iki üniversiteyi Oxbridge adıyla birleştirir) bu üniversitelerin kütüphanelerini ve British Museum'u gezerek araştırır. Shakespeare'in mesela Judith Shakespeare adında bir kız kardeşi olsaydı neler olabileceğini hayal etmemizi sağlar. Ve 20. Yüzyıla kadar kadınların edebiyat alanında neden erkeklerle eşit oranda yer alamadıklarına son derece basit, kesin ve evrensel bir yanıt verir. Bugün de

dünyanın her yerinde geçerli bir yanıttır bu ve mecazi bir anlam taşır: Kadının yazar veya bağımsız ve kimlik sahibi bir birey olabilmesi için kendine ait bir odası ve kendi geliri olması gereklidir der. Erkek egemen sistemin kadınları eğitim, çalışma, hukuk, siyaset ve kültür alanlarının dışında bırakmasının temelleri veya kökleri demokrasinin beşiği olarak bilinen antik Yunan ve Roma dönemlerine dayanır. Bunun göstergeleri edebiyatta açıkça vardır. Örneğin, Aeschylus'un, Oresteia başlıklı üçleme tragedyası, ataerkil sistemin siyasi ve hukuki olarak tescillenmesi olarak okunabilir. Anaerkil bir dönemin varlığına inanmış olan İsviçreli hukukçu ve antropolog Bachofen (1815-1887), Engels (1820-1895) veya Kate Millett (1934-) de böyle düşünmüş.

Bu bildiride demokrasi, kadın ve kimlik meselesini yukarıda değindiğim isimler ve eserler çerçevesinde edebiyattan yansımalarla tartışacağım.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Demokrasi, Kimlik, Feminist Eleştiri, Virginia Woolf, Antik Yunan Kültürü

John Stuart Mill'in Siyasal Felsefesi ve "Kadınların Köleleştirilmesi"

AHMET ÖZCAN

İstanbul Gedik Üniversitesi
ahmet.ozcan@gedik.edu.tr

John Stuart Mill'in siyasal felsefesinde "kadın meselesi"nin izlerini sürmeyi amaçlayan bu çalışma, düşünürün "Kadınların Köleleştirilmesi" kitabıyla diğer yazılarının karşılaştırmalı bir tahliline dayanmaktadır. John Stuart Mill'in, "bir cinsiyetin diğerine olan tabiiyeti" üzerine, eşi Harriet Taylor Mill ile birlikte geliştirdiği düşüncelerin bir ürünü olan ve eşinin ölümünden sonra kızı Helen Taylor'ın desteğiyle tamamladığı Kadınların Köleleştirilmesi (The Subjection of Women) (1869), yayımlandığı tarihsel bağlam içinde, Avrupa'nın geleneksel siyasi, hukuki, ekonomik ve ahlaki sistemi için hakaret dolu bir saldırı olarak görülmesine yol açacak kadar radikal savlara sahipti. Yine de, XXI. yüzyılın dünyası açısından yazarın üzerinde durduğu meselelerde kadınların yasal haklarının XIX. yüzyıla kıyasla genel olarak iyileştirilmiş olması, elimizdeki metni eskimiş (archaic) kılmaz. Tam tersine, kadınların erkeklere olan tabiiyetinin, doğrudan "zor yasası"ndan (law of force) kaynaklanıyor olmasından hareketle modern dünyanın temel nitelikleri için söz konusu ilkeyi tarihsel bir çelişki olarak tahlil eden bu metin, yalnızca siyasal felsefenin iç tartışmaları için bir kaynak olmakla

kalmaz; aynı zamanda, “kadın meselesi” hakkında kaleme alınmış ilk metinlerden biri olma niteliğinin yanında, günümüzün temel birçok meselesi hakkında hassas bir Aydınlanmacı felsefe sunar; fakat elimizdeki metin, yazarın siyasal felsefesinin sahip olduğu tüm duyarlılığına rağmen, sonuna kadar eleştiriye açıktır. Mill’in, Hıristiyan ahlakının eleştirisi konusundaki sessizliği, açıktan benimsenen oryantalist bir bakış açısıyla geçiştirilir. Benzer bir şekilde, “faydacılık” ilkesi ile beraber Aydınlanmacı siyasal felsefenin “ilerlemeci” tarihsel bakış açısı, metnin tüm kuramsal yapısını oluşturur. Diğer taraftan, Mill’in “kadınların özgürleştirilmesi” projesi, aslen “mülkiyet sahibi sınıfları” kapsıyor gözükmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadınların Köleleştirilmesi, Erken Dönem Modern Batı Felsefesi, Oryantalizm, Sınıf Çatışması

Modernizmin Yeni Dünyasında Modern Kadın ve Erkek Kimliklerinin Anlık ve Derin Değişimleri

EYLEM ÖZÇİMEN

eylemoczimen@hotmail.com

Modernizm çağında var olan iletişim kaynaklarına ve biçimlerine bağlı olarak kadın ve erkek olmaya dair kimlik anlayışları da değişmektedir. Çalışmanın konusu da bu değişen kimlik anlayışı ile değişen kadın ve erkek algılayışı, kimlik değişimi, maskülenlik ve feminenlik algılayışlarının karma bir algı biçimi oluşturarak insan ve toplum ilişkisini etkilemesi ve toplumsal kimlik değişimlerinin düzeylerinin araştırılması üzerine gerçekleştirilecektir.

Sonuç olarak kadın ve erkek kimliklerinin değişen farklı algılayışlarının değişim süreci üzerinde etkili olması bunların da kadın-erkek ilişkileri bağlamında çatışmalara yol açması ve toplumda heteroseksüellik kavramının da değişmesiyle toplumsal iletişim düzeyinin bundan etkilemesiyle ilgilidir. Moda kavramı kimlik anlayışlarının değişmesini doğrudan etkileyen bir faktör olarak değişen heteroseksüel giyim tarzlarının yaygınlaşmasını ve dolayısıyla kadın ve erkek olmak üzerine birbirine yaklaşan stillerin, birbirine yakın yaşama anlayışlarının da (kadın ve erkeğin yaşamlarının özellikle büyük şehirlerde birbirine benzeyebilmesi) çoğalması fikrini doğallaştırması üzerinde oldukça etkili olması da çalışmanın konusu içeriğinde incelenecektir.

Türkiye’de kadın ve erkek arasındaki yaşam farklılıkları kimlik bağlamında değişkenlik göstermektedir. Yerel özellikler gösteren daha küçük yerleşim yerlerinde büyük şehirlere göre kadın-erkek kimlik ayrımı ve toplumsal yaşantı birbirinden daha farklıyken büyük şehirlerde maskülen ve feminen anlayışlar birbirine daha çok yaklaşmaktadır.

Kimlik kavramının kadın-erkek düşüncesi üzerinde muğlak bir perde oluşturması toplumsal sistemde ataerkillik kavramının da değişmesine ve muğlaklaşması üzerinde etkilidir bu da bu erkeksilik kavramı üzerinden şekillenen özellikle aile kavramını zayıflatmaktadır öte yandan bunun yerini alan sözde özgürlük alanlarının -özellikle kişisel sosyal medya hesaplarının kişisel mutlulukları oluşturması çalışmanın inceleyeceği konular arasında yer almaktadır.

Bu çalışma sonuç olarak Türkiye’de ve dünya üzerinde değişen dişil-erillğe dair kimlik kavramlarının birbirine yaklaşmasının nedenlerini araştırmaktadır. Erkeklerin ataerkil kavramlara bağlı olarak edindikleri sorumluluklar yerine daha özgür oldukları bir alanı seçmelerinin rahatlığı modern düşüncenin sonucudur, kadınların da kendilerini daha özgür ve özgüvenli hissettikleri daha maskülen yaşam tarzları, modernizmin sözde özgürlük alanlarını oluşturmaktadır. Yeni kimlik algılayışları miKro anlamda ikili ilişkileri ve aile kavramını, makro anlamda da insan-toplum ve dünya ilişkisini etkilemektedir. Bütün anlamıyla düşünüldüğünde sosyal sistemler ve toplumsal düzeydeki ilişkiler derin anlamda hızla değişmektedir, bu değişimin önemli bir parçasını da kadın ve erkek kimliklerindeki değişim oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Maskülen-feminen anlayış, ataerkil güç (erkeksi güç), para sistemleri ve moda*

İşletmelerin İnsan Kaynakları Uygulamalarına Yerleşmiş Olan İrkçi Söylem ve Davranışlar Üzerine Bir Çalışma

ARAL NOYAN

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
aral.noyan@yeniyuzyil.edu.tr

İşletmeler ekonomilerin vazgeçilmez unsurlarıdır. Dünyadaki işletmelerin kimilerinde birkaç kişi çalışırken, kimileri ise binlerce hatta on binlerce kişiyi istihdam etmektedir. Özellikle çok uluslu işletmelerde bu sayı bazen yüzbinleri bile bulabilmektedir. Durum böyle olunca çok uluslu işletmelerde çok çeşitli etnik ve kültürel yapı bir arada çalışmak durumundadır. Bu durum bu işletmelerin doğasına bakıldığında oldukça normal görünmektedir. Yerel işletmelere bakıldığında da değişik uluslardan olmasa bile aynı ülke içindeki farklı etnik kökenlerden gelen insanların bir arada çalıştığı bir ortam söz konusudur. Birbirinden farklı olan bu insanlar her zaman birbirleriyle uyum içerisinde çalışamayabilirler ya da çalışma arkadaşları tarafından işlerinde “çalıştırılmayabilirler”. İşletmelerdeki insan kaynakları uygulamalarında yer alan ırkçı söylem ve uygulamalara bakıldığında iki temel ayrımcılık durumu karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan birincisi çok-uluslu işletmelerde görülen kendinden farklı kültürden gelene karşı takınılan ve daha çok önyargıların bir yansıması olarak ortaya çıkan ayrımcılığın yarattığı durum, ikincisi ise aynı ülke

vatandaşlarının birbirlerine karşı gösterdiği etnik köken, doğum yeri ya da cinsiyet temeline dayanan ayrımcı davranışlardan oluşmaktadır. İşletmelerdeki insan kaynakları uygulamalarında görülen ırkçı yaklaşımlar çalışanlara karşı çeşitli şekillerde kendini gösterebilir. Ayrımcılık sorununun kaynağı işletmenin genel istihdam politikasından olabileceği gibi, işletmelerde çalışan insanların kendilerinden farklı olanlara karşı olan nefret ya da önyargılarından da kaynaklanabilir. İşletmelerdeki ırkçılık ya da farklı olana katlanamama, kendini işe alımda ayrımcılık yapma, kişinin yaşam şeklini sürekli eleştirme, kişiyi aşağılama, daha az ücret ödemek için bahane arama, işletmenin kaynaklarından yararlandırmama, iş yerinde sürekli küçük düşürme hatta fiziksel şiddete yönelmek gibi birçok değişik şekilde göstermektedir. Bu uygulamaların genel sınıflandırılması yapıldığında genel olarak işe alım ve işe alımdan sonraki süreçte yer ortaya çıkan iki türlü uygulama karşımıza çıkmaktadır. İşe alım sırasında iş görüşmesine çağrılan kişilere mülakat sırasında yapılan görüşmeyi yapan kişinin kişisel önyargılarından dolayı ortaya çıkan duygusal yıpratmaya yönelik davranışlar ve kişiyi işe alım sürecini sürüncemede bırakma şeklinde kendini göstermektedir. Kişinin işe alınmasından sonra ortaya çıkan davranışlar ise “seçilen kurbanın” daha çok fiziksel şiddet ya da fiziksel şiddetle tehdit edilmesine, damgalanmasına, aşağılanmasına, izole edilmesine, hedef gösterilmesine, siyasi, dini ya da milli görüşlerine saldırıda bulunulmasına yol açmaktadır. Yapılan araştırmalar bu saldırgan davranışların işletmenin her kademesinde çalışanlar tarafından yapıldığını ancak daha çok bu saldırıların orta ve üst kademe yöneticileri tarafından daha çok yapıldığını ortaya koymaktadır. Hatta bu saldırılar bazen kişilerin ailelerini de hedef alabilmektedir. Bu tür yaklaşımlara maruz

kalan kişilerde ise “kendine karşı olanın” etnik kökenine ya da benzer yaşam tarzından gelenlere karşı oluşan nefret, işinden nefret etme, verimsizlik, işi sabote etme ve sürekli korku hali gibi psikolojik sorunlar görülmektedir. Nedeni ne olursa olsun “kendinden farklı olanlara katlanamayan” bu tür işletmelerde çalışanlar, sürekli olarak baskı ve işlerini kaybetme tehditleriyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Sözü edilen bu bilgilerin ışığında yapılan bu çalışmada, işletmelerin insan kaynakları uygulamalarına yerleşmiş olan ırkçılık ve ayrımcılık temelli söylem ve davranışlar incelenerek, bu “ötekileştirme davranışlarının” nedenleri ve sonuçlarıyla ilgili olarak literatüre katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *İrkçılık, İşletme, İnsan Kaynakları, İstihdam, İşyerinde İrkçılık*

Nitelikli Emeğin Sınıfsal Dönüşümü: Türkiye’de İş Güvenliği Uzmanları

İLKNUR KARANFİL

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
ilknur.karanfil@yeniyuzyil.edu.tr

Nitelikli emeğin sınıfsal dönüşümü, neoliberalizm ile birlikte işçileşme sürecine giren nitelikli işgücünün istihdam edildiği bir alan olarak ortaya çıkan iş güvenliği uzmanlığı üzerinden değerlendirilmiştir.

Beyaz yakalı çalışanlar, özellikle doktor ve mühendisler Keynezyen dönemde orta sınıfların önemli bir kesimini oluşturmuştur. Bu kişiler piyasada vasıflı çalışan olarak istihdam edilerek, mavi yakalı işçilerden ayırt edilmiş, beyaz yakalı çalışan olarak adlandırılmıştır. Statüleri de genellikle yönetim ve denetimle ilişkili olarak şekillenmiştir. Yaşam şartlarının görece yüksek, çalışma koşullarının daha iyi oluşu ile kapitalizmin kitlelerin yaşam standartlarını arttırdığına ve yoksulluğu adım adım ortadan kaldıracığına dair liberal inancı beslemiştir. Marx’ın kapitalizmin gelişimine paralel olarak kitlelerin mülksüzleşerek işçileşeceği, orta sınıfın zamanla kaybolacağına dair tezini çürüten gelişme, refah devleti/kapitalizmi döneminde orta sınıfın genişlemesi ve beyaz yakalı mesleklerin artması olmuştur.

Ancak neoliberal dönemde refah devleti uygulamalarının ortadan kaldırılması, iş güvencesinin belirli süreli sözleşmeler

aracılığıyla ortadan kaldırılarak sosyal güvenlik haklarının zayıflatılması ve taşeron çalışma, proje bazlı çalışma gibi esnek çalışma biçimlerinin yaygınlaşması, orta sınıflar olarak kendilerini algılayan çalışanların işçileşmesine neden olmuştur.

Sadece mavi yakalı işlerde değil, beyaz yakalı işlerde de iş güvencesi ortadan kalkmıştır. Yüksek öğrenim mezunlarının sürekli olarak artışı, beyaz yakalılarda işsizliği arttırmıştır. Nitelikli işgücünün artması ile beyaz yakalıların da ücretleri düşmekte, çalışma koşulları kötüleşmektedir. İşsizlik, düşük ücretler, güvencesiz ve esnek çalışma koşulları, yükseköğrenim görmüş ve vasıflı beyaz yakalıları da işçi sınıfına yaklaştırmıştır. Mühendislik ya da fen fakültelerinden mezun olmuş, iş güvenliği eğitimi aldıktan sonra, Çalışma Bakanlığı'nın açtığı sınavı geçip uzman sertifikası alarak yeni bir nitelik kazanan iş güvenliği uzmanları, nitelikli emeğin sınıfsal olarak geçirdiği dönüşüme örnek olarak ele alınabilen bir beyaz yakalı grubudur.

Neoliberal politikalarla uygulama alanı genişleyen taşeron çalışma biçimi, iş güvenliği hizmetlerinde de kendini göstermiş, bu hizmetin işletmelere aracı firmalar tarafından verilebilmesinin düzenlemelerle önü açılmıştır. İş güvenliği hizmetinin orta vadede tüm işyerleri için zorunlu hale gelmesi, iş güvenliği sektörünü genişletmiştir. Sertifikalı uzman sayısının 90 binleri bulması ve gereğinden kalabalık bir emek piyasasının ortaya çıkmasıyla ücretler düşmüştür. Farklı işyerlerinde aynı aracı firmaya bağlı olarak görev yapan uzmanlar, işverenin çalışma süreçlerine yönelik müdahaleleri ve müşterisi sayılan işyeri sahiplerinin baskısı altında mesleki görevlerinin gereklerini yeterince yerine getirememektedirler. Emek süreci denetim altına alınmış, kendi inisiyatifiyle mesleğini icra edemeyen, taşeron çalışma koşullarında iş

güvencesi olmadan çalışan bu uzman grubu, neoliberal dönemde yaşanan esnekleşmenin ve kötüleşen çalışma koşullarının artık vasıflı işgücünü de etkilediğini gösteren örneklerden biridir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf, Vasıflı İşgücü, Esnek Çalışma, İşçileşme (proleterleşme), Neoliberalizm

Psikoloji Perspektifinde Mübadele ve Kimlik

BURAK ŞAHİN

T.C. Maltepe Üniversitesi
pdburaksahin@gmail.com

Göç, zoraki ya da isteğe bağlı olarak, bir idari sınırı geçerek ikamet sahasını devamlı ya da uzun süreli olarak değiştirme olayıdır. Mübadele sözcüğü ise, Türk Dil Kurumu sözlüğünde “değişim” kelimesi ile eşanlamlıdır. Anadolu’nun son yüzyılına tanıklık etmiş insanlar için ise mübadele sözcüğü, 1923 yılında başlayan ve aralıklarla 1930 yılına kadar devam eden Türkiye ve Yunanistan arasındaki etnik kimliğe dayalı büyük nüfus değişimini ifade etmektedir. Lozan Barış Anlaşması sonucunda 30 Ocak 1923’te imzalanan “Türk-Rum Ahali Mübadelesi Mukavelenamesi” ne göre Anadolu’daki Rum Ortodoks halk ile Yunanistan’daki Müslüman halkın zorunlu mübadelesine karar verilmiştir. Mübadele ile yaklaşık 1.200.000 Rum Yunanistan’a, 400.000 Türk ise Türkiye’ye göç etmek zorunda kalmıştır. Bu olayın etkileri günümüzde de sürmekte, çoğu zaman iki ülke arasında politik zeminde gündeme taşınmaktadır. Bireyi diğerlerinden ayıran tutarlılık, süreklilik ve bütünlük sergileyen yapılanmış bir gösterge olarak kimlik, organizmanın iç dinamikleri yanında dış çevresiyle etkileşim ve iletişim sonucu gelişir (Aşkın, 2007). Bu yönüyle kimlik kavramı psikoloji, sosyoloji, antropoloji, ekonomi, felsefe, tarih, siyaset bilimi gibi farklı disiplinlerin ilgi

alanına girmekte ve farklı boyutları öne çıkarılarak incelenmektedir. (Aslan, 2013) Psikolojik düzeyde kimlik, kendimiz hakkında sahip olduğumuz görüşler, tanımlar, imgeler ve bilgiler gibi, değişik temsilleri içermektedir. Gelişim süreci boyunca diğerleriyle etkileşim içinde öğrenilir ve geliştirilir (Bilgin, 2007:78).

Sosyal psikolojik yaklaşımlar, kimliği bireysel niteliklerin yanı sıra çevresel etkileri de içeren, çeşitli öğelerin oluşturduğu bir bütün olarak ele almaktadır. İnsanların çok sayıda kimliği bulunmakta, diğer yandan; kimliği oluşturan öğelerden her biri için de kimlikten söz edilebilmektedir. Mübadele ile Anadolu'ya göç eden kalabalıklar beraberlerinde çok köklü bir tarihe sahip toplumsal ve kültürel varlıklarını da beraberlerinde getirmişler. Geçen sürede yerleşik halkın kültürü ile harmanlanan bu kimlik ortaya çok katmanlı ve zengin bir kültür çıkarmıştır.

Bu çalışmada mübadele sürecinin göçmenlerin kimlik oluşturma süreçlerine etkisine, psikoloji perspektifinde bir açıklama getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mübadele, Göç, Kimlik

Siyasal Pazarlama ve Siyasal Kimliksizleşme

EKREM ERDİNÇ GÜLBAŞ
erdincgulbas@gmail.com

Günümüzde pazarlama yaşamın her alanında olduğu gibi siyasete de etkin olarak kullanılmaktadır. Giyim ve benzeri ürünlerin pazarlanmasında temel varsayımlarından biri; bireylerin, içinde buldukları çevreye bağlı olarak, toplum nezdinde algılanmalarını sürekli değiştirmeye olan ihtiyaçlarıdır. Bunun en önemli nedenlerinden biri de bireyin halihazırda sahip olduğu kimliğe karşı güvensizliği olarak kabul edilir. Siyasal pazarlamada da süreç benzer şekilde işlemektedir. Siyasal kimliği oluşturan başta ekonomik sınıf olmak üzere bireyin çıkarlarının, dünyaya bakışının ve yaşamdan beklentilerinin belirsizleştiği bir ortamda bireyin tutarlı, sağlam ve güvenebileceği bir siyasal kimlik oluşturması son derece zordur. Siyasal pazarlama, işte bu güvensizliği kullanarak, bireye bulunduğu ortama göre görünmek istediği, başkalarının beğenisi kazanacak yeni siyasal kimlikler sunduğu oranda başarılı olacaktır. Eğer bulunduğunuz ortamda siyasal kimliğiniz güvensizse en güvenli yol herkesin yaptığını yapmak, bir başka deyişle moda uymaktır. Herhangi bir ürün pazarlanırken tek başına o ürün değil, o ürünün kullanıldığı ortam, yaşam tarzı da tüketiciye ürünle birlikte sunulmaktadır. Dolayısıyla pazarlama, ürünün pazarlanması yanında, yaşam

tarzını, beklentileri, kişisel başarı kıstaslarını ve idealleri de pazarlamaktadır. Pazarlamanın bu gücü, herhangi bir ürünün pazarlanması sürecinde ürünün kullanım alanı ve kullanıcıları ile sınırlıyken ve çeşitli tüketici hakları düzenlemeleri ile denetlenebilirken, siyasal pazarlamada bu güç toplumsal, ülkenin büyüklüğüne bağlı olarak küresel bir güce dönüşmekte, denetimi çok daha güçleşmekte ve kötü kullanımı durumunda etkileri yıkıcı olabilmektedir. Siyasal pazarlama ile sadece bir parti, siyasetçi veya ideoloji değil, pazarlanan siyasetçi veya ideolojinin benimsediği yaşam tarzı, dünyayı ve olayları görüş şekli de pazarlanmaktadır. Siyasi kimlikleri olmayan veya yetersiz olan bireyler kendilerine sunulan bu paket siyasal kimlik sayesinde kendilerini siyasal ortamda güvende ve güçlü hissetmektedirler. Bu süreç içinde ilk etapta kendine özgü birer siyasi kimlik olması gereken bakan, milletvekili, parti yöneticileri gibi siyasiler, siyasi liderin birer soluk kopyası haline gelirken, ikinci aşamada herhangi bir parti tüzüğü, disiplin yaptırımları vs. ile bağlı olmayan sıradan seçmenlerin de siyasi liderin kopyası haline geldiği görülmektedir. Bu bağlamda olumsuz kullanılan siyasal pazarlama, toplumun büyük bölümündeki siyasi kimlikleri birkaç siyasi liderin kimliğine indirgemekte, başka bir deyişle toplumu siyasi kimliksizleştirmektedir.

Anahtar kelimeler: *Kimlik, Siyasal Pazarlama, Siyasal Davranış.*

***Kimlik Duygusu Gelişimini
Destekleme Çalışması Olarak
Çatışma Çözme Becerisi Eğitimi Programının
Ortaokul Öğrencilerinin Saldırganlık ve
Problem Çözme Düzeylerine Etkisi***

ERSUN ÇIPLAK

Milli Eğitim Bakanlığı
ersunciplak@gmail.com

Kişilerarası ilişkilerde duygusal zekanın kullanılması oldukça önemlidir. Duygusal zekası gelişmiş olan bireyler hissettikleri duyguların farkında olmakta ve bu duygularını uygun bir şekilde ifade edebilmektedirler (Çıplak, 2015; Goleman, 1998). Literatür incelendiğinde öfkelerini kontrol altında tutmayı beceren ve uygun bir şekilde ifade eden bireylerin, iletişim kurdukları bireylerle yaşadıkları problemleri ve çatışmaları yapıcı bir şekilde çözebildiklerini göstermektedir (Uysal, 2006). Dolayısıyla bireylerin bu beceriyi yaşamlarının erken dönemlerinde geliştirmeleri oldukça önemlidir. Özellikle de kimlik duysunun gelişiminde kritik öneme sahip olan ergenliğin hemen öncesindeki dönemde öğrencilerin çatışma çözme becerilerinin geliştirilmesi önleyici psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarının hedeflerinden biridir (Erikson, 2014).

Bu araştırmanın amacı, çatışma çözme becerisi eğitimi programının ortaokul öğrencilerinin saldırganlık ve problem

çözme düzeylerine etkisini incelemektir. Bu amaçla aşağıdaki denenceler sınanmıştır:

Denence 1: Öğrencilerin saldırganlık puanlarında uygulanan çatışma çözme becerisi eğitimi programı sonrasında anlamlı bir düşüş vardır.

Denence 2: Öğrencilerin problem çözme puanlarında uygulanan çatışma çözme becerisi eğitimi programı sonrasında anlamlı bir artış vardır.

Bu çalışma yarı deneysel modelde planlanmış, kontrol grubu oluşturulmamıştır. Öğrencilerin saldırganlık ve problem çözme düzeylerini belirlemek amacıyla öntest-sontest olarak Çatışma Çözme Davranışını Belirleme Ölçeği (Koruklu, 1998) kullanılmıştır. Çalışma öğrencilerle yürütüldüğü için zaman kısıtı nedeniyle izleme testi uygulanamamıştır. Çalışma grubu 2015-2016 Öğrenim yılının birinci döneminde farklı zamanlarda okul rehberlik servisine başvuran altıncı sınıf öğrencilerinden gönüllülük esasına göre oluşturulmuştur (n: 10; 3 kız, 7 erkek). Aynı öğrenim yılının İkinci döneminde ise öğrencilere çatışma çözme becerisi eğitimi programı uygulanmıştır. Uygulama sürecinde haftada bir olmak üzere 40 dakikalık 10 oturum gerçekleştirilmiştir. Oturumlarda; duygular, empati, ben dili-sen dili, etkili dinleme, beyin fırtınası, problem çözme stratejileri konularına odaklanılmıştır. Toplanan ve dijital ortama aktarılan veriler SPSS 22.0 programı kullanılarak Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile analiz edilmiştir.

Çatışma çözme becerisi eğitimi programının ortaokul öğrencilerinin saldırganlık ve problem çözme düzeylerine etkisinin incelendiği bu çalışmada elde edilen bulgular sonucunda çalışmanın ilk denencesinin desteklenmediği görülmüştür (z: -.53, p>.05). Ancak test edilen ikinci

denencenin desteklendiği saptanmıştır ($z = -2.52, p < .05$). Buna bağlı olarak öğrencilerin problem çözme puanlarındaki istatistiksel olarak anlamlı düzeydeki artışın uygulanan çatışma çözme becerisi eğitimi programı ile ilişkili olduğu söylenebilir. Sonuç olarak, çatışma çözme becerisi eğitiminin öğrencilerin saldırganlık düzeylerine etkisinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı; buna karşılık problem çözme düzeylerine etkisinin ise istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür. Ulaşılan bu sonuçlar gereken literatür desteğine sahiptir (Çıplak, 2015; Goleman, 1998; Uysal, 2006). Okulların rehberlik programlarında çocukların kimlik duygusu gelişimini desteklemek amacıyla çatışma çözme becerisini geliştirecek eğitim ve etkinliklere yer vermesinde yarar olduğu düşünülmektedir. Daha sonraki çalışmalarda katılımcılar çalışma gruplarına randomize atanabilir. Böylece öntest-sontest kontrol gruplu deneysel modelde tasarlanan çalışmalarda toplanan veriler parametrik testlerle analiz edilerek daha objektif sonuçlar elde edilebilir. İzleme çalışması ile sonuçların kalıcılığı test edilebilir. Aynı konuda farklı sınıf düzeyleri üzerinde çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

Çıplak, E. (2015). Grupla Psikolojik Danışmada Şiir Kullanımı: Deneysel Bir Araştırma (Yayınlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.

Erikson, E. H. (2014). İnsanın 8 Evresi. (G. Akkaya). İstanbul: Okuyan Us Yayınları.

Goleman, D. (1998). Duygusal Zeka. (B. S. Yüksel). İstanbul: Varlık Yayınları.

Koruklu, N. (1998). Arabuluculuk Eğitiminin İlköğretim Düzeyindeki Bir Grup Öğrencinin Çatışma Çözme Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Uysal, Z. (2006). Çatışma Çözme Eğitim Programının Ortaöğretim Dokuzuncu Sınıf Düzeyindeki Öğrencilerin Çatışma Çözme Becerilerine Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.

Anahtar kelimeler: *Çatışma Çözme Becerisi Eğitimi Programı, Saldırganlık, Problem Çözme, Empati*